

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cvrsvs Philosophicvs**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

Controversia XV. De loco & vacuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](#)

LIBER QVARTVS PHYSICORVM.

PATER motus omnium præcipius lationis motus annumeratur, cuius terminus est præsentia, & locus, ideo postquam Aristoteles egerat de motu, & de illius affectione, videlicet infinitudine, modo agit de præcipuo illius termino, seu de termino præcipui motus loco, & vbi. Disputationi de loco disputationem de vacuo annexit Aristoteles quæ quasi priuatiue opponuntur, & his adiungit disputationem de tempore propter affinitatem materierum, & quia sicuti ens naturale est in loco, similiter in tempore existit.

CONTROVERSIA XV.

De loco, & vacuo.

DOCEAT nos oculata experientia corpora huc illucque moueri, & diuersas acquirere distantias, diuersaque cum aliis approximationes sortiri. In quocumque motu seu acquisitâ præsentia apprehenditur corpus præsentia cavitatem quamdam replete, quæ antea alio corpore occupabatur, & vacua esset, si nullum illi corpus adueniret, quâ cavitatem, spatium imaginarium appellamus. Hinc triplex huius controversia materia. Quid locus extrinsecus? Quid spatium, seu illa cavitas apprehensio? Quid præsentia, seu vbi extrinsecum, & quomodo haec omnia corpori conueniant.

PUNCTVM PRIMVM.

De loco extrinsecō reali.

NOnnulli locum extrinsecum ab *vbi* intrinsecō non distinguunt quorum aliqui *vbi* intrinsecum rei superadditum negant, alij verò illud concedentes afferunt, non ab illo locum extrinsecum distingui. Antiqui alij, quos hic impugnat Philosophus, afferuntre locum esse interuum reale, seu spatium interstirium, & hoc quidem afferunt esse immobile, & indivisiibile, non quia careat partibus extensis, sed quia nulla vi secari possit; sententiam hanc sequuntur postea Galenus, & Philosophus eodem 4. Physicorum. Alij mitius hoc interuum explicant afferentes non esse reale, sed esse capacitatē realē habentem hanc trinam dimensionem, quam capacitatē spatium imaginarium appellant, non quia non sit à parte rei, sed quia neque habet, neque habere potest existentiam realē. Locum intrinsecum in hac capacitate, seu in hoc imaginario spatio formaliter constitutum praediti cognoscebant.

Sententias has omnes confutat definitio loci extrinseci ab Arist. tradita in hoc 4. Physic. cap. 4. n. 42. *Vtinae superficies corporis continentis immobili primo*, id est, *concauæ superficies alicuius corporis*, *quod intra suum gremium aliud continet*, *quod contentum locatum dicitur*, & *concauæ locans appellatur*. In hoc corpore continentis rationem loci extrinseci sitam esse probat communis om-

nium loquendi modus, & omnium apprehensio, dicimus enim Petrum esse in cubiculo non alia ratione nisi quia cubiculi parietibus continetur, & aquam esse in vase, aliqua que huismodi, quorum nulla alia est ratio nisi quia corpora contenta in continentibus tanquam in locis apprehendimus. Haec corpora continentia seu localia distinguuntur ab *vbi* intrinsecō locatorum conflabit puncto. *vbi* natum *vbi* intrinseci explicabo. Ex hoc reiecit manet prima sententia: duplex alia ex eodem principio reiecitur, secundò quia spatia illa sunt purè fictitia, & tantum obiectum in intellectu existentia, vt ostendam puncto sequenti. Deinde quia percipi nequit aliquid reale, quod existentiam realem habere non posse.

Secundum hanc definitionem locus extrinsecus corporis est superficies illa corporis contigui, qua cingitur, ut superficies aeris respectu turris, & superficies aquæ respectu nauis secundum partes illas, quæ aquis submerguntur. Difficultas est quomodo intelligenda sit illa particula *immobilis*. Nominales, quibus adhucem Corimba. quest. art. 2. dicunt locum extrinsecum esse immobilem motu locati, hoc est non moueri motu locati, quia si eodem motu locatum, & locans mouerentur, numquam possent separari, & semper locatum eodem loco contineretur. Fatoe non eodem motu moueri motum, & locatum, verumcamen ex hoc capite locus immobilis non dicitur, eadem enim ratione locatum immobile dici potest, sicut enim locus non mouetur motu locati, ita neque locatum loci motu mouetur. Neque ex eo quod diuerso motu moueantur inferatur non posse simul moueri sicuti de facto mouetur aqua in vase contenta, de qua insurgit difficultas, an cum mouetur intra idem vas locum extrinsecum mutet, quam difficultatem vitare contendebat prædicta sententia. Vera explicatio huius particulae, quam apud Rubium lib. 4. tr. 2. de loco quest. & apud Tolet. lib. 4. Physic. cap. 4. plurimi tradunt, subsistit, si dicamus locum esse immobilem, quia dicit continentiam locati cum hac distantia. Vnde si aqua in vase moueatur iam non retinet eundem locum, quia licet eadem sit superficies, in qua continetur, haec tamen non continet aquam cum eadem distantia, seu æquæ distantia ab aliis corporibus. Haec ratione locus immobilis est, quia tantum in hoc spatio potest superficies continere corpus hoc modo distans ab aliis.

Verumcamen adhuc restat explicandum, an locus dicat formaliter hanc superficiem ambientem, & hanc locati præsentiam, seclusa præsentia superficie ambientis à ratione formalis loci, licet ipsa necessaria sit ut superficies possit corpus existens cum hac præsentia ambire. Multi sententiam locum dicere formaliter hanc superficiem continent, & hanc præsentiam corporis contenti, qui locum extrinsecum inadæquate tantum distinguunt ab *vbi* extrinsecō, & afferunt aquam in vase contentam simul cum illo motu mutare locum extrinsecum non formaliter ex-

eo, quod vas præsentiam mutet, sed quia ipsa aqua mutat præsentiam, & distantiam ab aliis corporibus, ratione cuius non continetur ab eadem superficie cum eadem distantia in ordine ad alia corpora. Addunt insuper locum extrinsecum supra intrinsecum ubi addere non hanc numero superficiem ambientem, sed hanc, vel illam sub diuisione, ita ut dum corpus contentum sit idem cum eadem præsentia existens, & aliqua superficie circundetur, siue hac, siue illa distincta semper eundem retineat locum, sicut erit idem homo cum sit eadem natura cum aliqua subsistente, etiam si subsistente non sit eadem, sed modo haec, modo illa. Hac ratione defenditur turrim in eodem spatio permanentem semper habere eundem locum, etiam si modo hac aeris superficie postea alia distincta ambiatur. Alij sentiunt locum pro materiali dicere superficiem ambientem, & pro formali præsentiam huius superficie clausa præsentia locati à ratione formalis loci. Ego sentio locum dicere superficiem ambientem pro materiali, & pro formali præsentiam huius superficie, ratione cuius locus immobilis dicitur, quia concretum, vide licet superficies hic præsens, seu superficies cum hac præsentia immobilis est. Addo locum in actu secundo formaliter locantem dicere formaliter præsentiam corporis locati, quia formaliter dicit continentiam locati, & haec importat talem approximationem locantis ad locatum, quæ intelligi nequit sine vtriusque præsentia. Hoc de loco in actu secundo, seu de loco actu locante, & contine locatum certum puto. De loco in actu primo, seu quatenus dicit capacitatem continendi locatum censeo dicere ordinem ad præsentiam corporis locati, non tanquam ad aliquid, quod constituit actum primum potens continere localiter, sed tanquam ad ipsum locationem quæ dicit applicationem inter locantem, & locatum, quæ approximatio essentialiter includit præsentiam vtriusque, quæ præsentiarum similitas se habet per modum actus secundi respectu loci, qui se tenet ex parte actus primi, locus enim dicit corpus potens continere, & continentia, quæ est actus secundus huius potentie constitut in coexistentia præsentiarum loci, & corporis locati.

S Ex his infero idem corpus existens in diversis spatiis non posse habere eundem locum, quia eo ipso, quod corpus contentum sit in diverso spatio, corpus continens, quod illi est approximatum est etiam in diverso spatio, & diversam habet præsentiam, quæ est forma constitutiva loci, ac proinde est diversus locus formaliter superficies aeris continentis existens in hoc spatio ab eadem superficie in alio existens. Secundò infero diversam esse locationem respectu eiusdem corporis ambientis cum eadem præsentia eo ipso quod sit diversa præsentia locati etiam in eodem spatio adequare vel ratione diversi locati, vel quia idem locatum in eodem spatio adequare secundum omnes sui partes diversas acquisuit præsentias, sicut cum rota mouetur motu circulari. Infero tertid motum localem per se, & primari non terminari ad locum extrinsecum, neque ad locationem adequare, quia tantum terminatur ad propriam præsentiam locati, quia locum non constituit, neque per se solam est locatio, quia haec constituit in præsentia locati, & in præsentia loci. Dicitur motus localis secundariò terminari ad locum non secundum se, sed vt acquirendum, hoc est ad locationem, quia terminatur ad præsentiam, quæ ex eo quod coniungatur per accidens cum præsentia loci constituit cum illa locationem, per quam locus in actu primo dicitur actu secundo locans, & corpus contentum dicitur actu locatum.

P V N C T V M II.

Quid sit spatum imaginarium.

A Nequā corpus præsentiam acquirat concipimus semper præexistere capa citatem quamdam, quam corpus adueniens replet, ita ut illo posito non possit in sensu composto corpus aliud illi aduenire, quam capacitatē spatiū imaginariū Philosophi appellant. Est quæstio an hoc spatiū verè detur à parte rei, vel an sic solum, quod ipsa vox indicat aliquid tantum imaginariū, seu mente confictum. P. Albert, tom. 2. disp. vnica de predic. Vbi, quæst. 2., multum inclinat in sententiam afferentem dari hoc spatiū à parte rei, & argumenta,

quæ oppositum suadent dissoluere procurat. Pert communis sententia spatiū hoc esse purum pigmentum tantum habens existentiam objectivę in intellectu. Ita P. Vasquez, P. Fasolus, P. Moncaus, P. Hurtadus, P. Arriaga quos infra dabo, & ferè omnes, qui de hac re accurate tractant, quibus ego subscribo. Ratio huius conclusionis omnibus presto adest. Hoc spatiū imaginarium concepit existens ab aeterno, sed nihil reale creatum fui existens ab aeterno: ergo non est ens creatum: sed non est aliquid in creatum: ergo neque creatum, neque invenatur: ergo nihil. Confirmatur: si spatiū imaginarium esset aliquid creatum, dependeret à Deo: ergo Deus posset subtrahere concursum, quo illud conseruabat: ergo posset illud destruere, & in nihilum redigere, sed non potest Deus destruere, seu annihilare spatiū imaginarium: ergo non est aliquid dependens à Deo, sed non potest esse aliquid independens, quia quidquid est à parte rei distinctum à Deo dependet ab illo: ergo neque aliquid dependens neque independens: ergo nihil, quia inter haec extrema non datur medium.

Respondet P. Albert, num. 15. non esse absurdum illud spatiū secundum illam non repugnantiam, quam habet semper fusile, & semper fore, nec fusile efficienter factum à Deo, quia non est aliquid reale, licet aliquo modo dependeat à Deo, quia si non est Deus, non est corpus reale, neque consequenter daretur tale spatiū, quod est efficiens capacitas receptiū corporis realis. Sapienter Pater Albert. spatiū hoc non posse habere existentiam realem ita expresse num. 14. & iterum hoc num. 15. & 17. assertit tamen hoc spatiū non esse negationem, seu capacitatē negatiū, sed capacitatē positū, ita num. 16. Affirmat similiter dari à parte rei, ita num. 3. & n. 12. fanè mens mea haec conciliare non valet, neque concepere potest dari aliquid positū à parte rei, & hoc non habere, neque posse habere existentiam: quid enim est aliud, esse à parte rei, quām esse existens? & quomodo illud quod existentiam habere nequit, erit à parte rei. Virgo, non ex alio capite dicimus chimaram purum esse pigmentum, & tantum haberi esse objectivę in intellectu, nisi quia non potest habere existentiam à parte rei, sed spatiū imaginarium in sententia Albertini non potest existere à parte rei: ergo est purum spatiū.

Alij magis attemperatè respondent spatiū imaginarium esse quid negatiū, ita non indigere actione positū ut existat, & portuisse esse ab aeterno. Solutionem hanc rectè impugnat Albertinus num. 16. & Moncaus quem postea referat, & alijs plurimi in hunc modum: si spatiū imaginarium esset quid negatiū, esset negatio repugnantiæ corpori ad existendum in illo: sed repugnantiæ est negatio: ergo esset negatio negationis: sed negationis nulla datur negatio, quia non est negationis est esse habitus cuius est negatio: ergo non repugnantiæ non potest confitere in negatione, sed necessariò sita est in non esse negationis, quod est esse habitus positū, cuius est negatio, cum qua priuatiū opponit oppositione matutū inter extrema, quorum quolibet est non esse alterius. Secundò spatiū, non constituit in negatione corporis cum hac præsentia, quia haec dicit negationem corporis cum hac præsentia, quæ destruitur per existentiam corporis cum hac præsentia, sed spatiū imaginarium non destruitur per existentiam corporis cum hac præsentia, ex vi cuius constituit in hoc spatio: ergo spatiū non constituit in negatione corporis cum hac præsentia. Maior ex ipsis terminis patet: consequentia est legitima: minorē probō, si corpus ex vi huius præsentia destrueret spatiū, non posset ex vi illius constitui in spatio: sed si datur hoc spatiū corporis ex vi huius præsentia constituitur in hoc spatio, & illud occupat: ergo ex vi eiusdem præsentia non potest illud destruere. Maiorem probō: cetera patet. Nil potest occupare id, quod non est in rerum natura, neque est in aliquo, quod non est: ergo si corpus occupat locum quando habet præsentiam hanc, & est in tali loco, tunc debet esse locus occupatus, in quo sit.

Obiicit Albertinus: Deus potest extra Cœlum facere plures mundos, & vnu distarem ab alio: ergo inter vnum, & aliud intercederet hoc spatiū. Probat antecedens propterea Deus supra ultimam Cœli sphæram ponere columnam, quamdam sicuti de facto dicit Sanctus Thomas esse corpus Christi pedibus tangens ultimam partem Cœli reliquo corpore

corpo in vacuo constiit : sed tunc vna pars columnæ distaret ab alia, seu claris in Christi corpore , tunc caput Christi distaret à pectorे per spatium omnino vacuum: ergo secluso alio quocumque corpore est distantia inter corpus & corpus : ergo secluso alio quocumque corpore est spatium inter corpora distantia , ratione cuius distare corpora dicuntur. Secundò sic antecedens confirmat, fingeatur funis à pariete in parietem , seu, à primo Cælo usque ad ultimum, & per diuinam potentiam annihilentur reliqua corpora intermedia: tunc primum Cælum ab ultimo distabit per taotam distantiam, quanta est distantia funis: ergo etiam illi mundi, qui essent extra Cælum distarent, de quibus eadem est ratio.

Rationes Albertini antecedens non exhortant, non enim dat casum , in quo duo corpora distent inter se nullo alio termino posito inter utrumque , quia partes corporis Christi in illo caſu distarent ratione aliarum partium eiusdem corporis interiacentium inter partes distinctas v.g. caput à pedibus distaret ratione corporis inter pedes & caput interiacentis , & primum cælum ab ultimo distaret ratione funis protracti ab uno caelo in aliud , cui esset in utrumque cælum, cui posset, & non spatio distantia tribui. Hæc de rationibus quibus Albertinus antecedens illud stabilis, quid de illius veritate paucis dicam. Corpora extra cælum posita non sibi neque alij corpori contigua, & parietes huius cubiculi destruēt aëre intermedio, praesentias haberent ex se capacitatem continendi alia corpora inter se tanta extensione affecta, quod ex natura presentiarum proueniret, possent enim tunc parietes alii presentiis affici, ratione quarum plura corpora, vel pauciora immo nullū corpus possent inter se continere: Capacitas hac alia corpora continendi intra se ab ipsis presentiis non distinguatur, & semper remanebit, etiam nullum corpus intra parietes his presentiis affectos reperiatur. Continentia actualis addit supra capacitatem corpus interceptum ex vi presentiarum ratione cuius dicitur continentum esse intra hos parietes & esse in cubiculo, quod ex illis confurgit tanquam in loto. Hoc in re apud omnes firmum esse debet, ex quo diversitas in modo loquendi apud aliquos reperiatur. Quidam distantiam appellat ipsam locationem corporis interpositi, iuxta quorum loquendi modum dicendum est non esse distantiam formalem, sed tantum aptitudinem intra corpora, quæ aliud tertium intra se non continent. Et ita caſu, quo Deus duo corpora extra Cælum crearet, neque sibi, neque aliis cōtigua, non essent iuxta hanc sententiam formaliter distantia, sed aptitudinaliter tantum ; in caſu autem, quo tracto fure ab hoc parietate in illum aëre intermedio destruētur, distarent parietes ratione funis intermedij , similiter caput corporis existens extra Cælum distaret à pedibus eiusdem corporis ratione aliarum partium, quæ inter pedes, & caput interponerentur, non autem formaliter distantia, sed tantum aptitudinaliter per lineas alias , quas possumus concipere ab humeris ad pedes per diuerſum spatium ab illo, quod taliæ partes corporis occupant. In his diauersis loquendi modis fere nullam de re differentiam inuenio, quapropter parum refert iuxta unum, vel alterum loqui, nullum enim efficaci aliqua ratione impugnari, aut propagnari poterit.

P V N C T V M I I I.

An Deus sit in spatio imaginario, etiam extra Cælum, & quid de aliis entitatis.

DE existentia Dei in spatio imaginario diuerso modo evidentur authores sentire. Pater Vasquez 1. part. disp. 29. cap. 2. negat Deum esse in spatio imaginario, & Deum de facto esse extra cælum in aliquo spacio. Oppositam sententiam defendunt P. Molina 1. part. quæst. 8. artic. 1. disp. 3. §. secunda, Deus ex infinitate, Pater Soar in Metaph.

disp. 30. sect. 7. num. 3. & seqq. Hurtad. disp. 14. sect. 3. Arriag. disp. 14. sect. 4. In primis conuenio Hurtadum inconsequentia notam nostrum Vasquio invenimus, postquam enim illum pro sententia negaria retulerat assert opposita docere eadem. disp. 19. num. 14. Profecto attentè non legit Hurt. Valq. exp̄r̄s̄. enim semel & iterum eodem loco constanter negat Deum esse in spatio imaginario, illius do verba. Quare si corpus extra cælum non alicetur esse in alio, quam in se ipso, nulla ratione potest dici Deus, aut Angelus extra cælum in alio, quam in se ipso. Sic ille, sed sequentibus verbis deceptus est Hurtadus. Sic se habet. Quod si Doctores oppositæ sententiae concordant Deum in se ipso existere extra cælum sicut existeret corpus, itaret dicatur in se habere spatium, & statim, & distantiam, & adiutoria loci ei conuenire concedamus Deum esse in se ipso (ne decipiare eum Hurtado, in se ipso dixit non in spatio) cetera omnia, nempe statim, & distantiam, & adiutoria loci, & extra cælum esse ceteris nullo modo posse subinde patet. Quid inconsequentia in his verbis inuenire potuit Hurtado? Certe nihil, omnia enim inter se summe consonant ut pote à tanto magistro tradita in quo nec linceis oculis inconsequentia nraum inuenies.

Venio iam ad Arriagam, qui sententiam Vasquez dicit illi maximopere dispielicere, & oppositam esse communem ferè omnium antiquorum, quos apud Hurtadum legi vult disp. 14. sect. 3. legi Hurtadum apud quos tantum, citatos inueni Soar, & Molinam, & per imposturam nostrum Vasquium, vellem ego meminisse Arriagam, quos pro sententia Vasquez legerat apud ipsum, videlicet Alfonso de Leon, Bonavent. Richard. Scotam, Durand. & Capreolum, qui sententiam nostri Vasquez exp̄r̄s̄ defendunt, & Alex. Albert. & Egid. Argent. Gabr. & sanctum Thomam, qui illi maximopere fauent, & ex Patribus Aug. Bern. Theodor. & Tert. omnes apud Vasquez suprà. Referuntur etiam idem auctores pro hac sententia à Patre Fafolo 1. part. quæst. 8. artic. 2. dub. 3. upr̄a quos addit eamdem sententiam tenentes Lychetum, Bartigium, Tartarium, Virgatum, Nicolaum de Orbellis, Abulensem, Marsilium, Gallium, & Bañes, Radam, Nazarium, Nauarrete, Patrem Valentiam, & Patrem Beccanum, quibus subscribit idem Fafolus, his accedit Pater Moncus disp. 1. c. 2. qui postquam initio Deum dixerat, illi semper placuisse sententiam negantem Deum fuisse in spatio imaginario, hæc addit: Ceterum Doctores Scholastici, qui nostram sententiam amplectuntur magno numero sunt, in genere de omnibus fere loiane: Maiore antiquoribus, dici potest neminem illi esse contrarium, & postea adducit expressa testimonia S. Bonaventura, Scotti, & Capreoli, quibus negant Deum esse in spatiis, & tandem refert Patres supra relatos Augustinum, Bernardum, & Tertull. Profecto si hos auctores meminisset Arriaga, forsitan non dixisset tantopere illi dispielicere sententiam nostri Vasquez, neque oppositam esse communem omnium ferè Doctorum antiquorum.

Sed iam videamus quid contra hanc sententiam excoigitauerit Arriaga sic ille fuit. 70. Quando ego Deum in his spatiis consitit, solum dico illam ex ejusmodi sua habere taliter immensitatem, ratione cuius ita existit, ut neque produci aut coniungi possit alia res cui Deus eo ipso non sit intimè presentis etiam Deus eam creaturam neque produceret, neque cognoscere, qui sunt duo alijs modi presentis, quos bi auctores præcevi dent Deo concedere. Nihil docet Arriaga, quod ex nostro Vasq. disserre non potuerit; Deum enim necessariè esse intimè presentem omni creature veritatem esse Catholicā probat sapientissimus Pater disp. 27. & Deum non posse non esse intimè presentem creature existentem, neque illi esse liberū, esse in una potius, quam in alia ex suppositione, quod existat, probat disp. 28. c. 4. n. 13. & hanc intimam Dei presentiam non probari ex facie ex eo, quod sit illatū causa, docet eadem disp. 28. c. 5. & disp. 29. cap. 5. n. 28. exp̄r̄s̄ docet hanc intimam presentiam rebus creatis aduenire Deo fine aliqua sui mutatione, ex quibus coniunctur nihil dixisse Arriagam, quod prius Vasquez non docuerit. Addit Arriaga num. 76. Adverte à me non dici Deum one mundum vere, & realiter coextensus, nam coexistens dicit duorum existentiam; prout Deum nihil sibi ante mundum, non ergo coexistens propriè, existit tamen, quia ad hoc non requiriunt reale tempus nec realis creatura. Hæc ille, que defumpta sunt ex Vasquez disp. 29. cap. 3. quapropter nescio quosnam alloquatur Arriaga, dum addit immediatè verbis relatit: Et in hoc non recte discurrunt, qui rursumque confundunt, neque inuenio quid in sententia Patris Vasquez quam illi maximopere

movere displicere dicit, eidem displicuerit, qui neque in modo loquendi, neque per exiguum vnguem ab illa discedit.

4 Videamus iam quomodo Hurtadus, & Arriaga rationibus Vasquij respondeant. Arguit Valquez: spatum imaginarium non est quid reale, sed fictitium, & chimæricum: ergo Deus non potest esse in illo, alias Deus esset in chimæra. Discursus hunc prior Vasquio conferat Angelicus Doctor in 1. dist. 37. art. 3, in argumento *sed contra*, ubi sic ait: *In quounque est aliquid, illud aportet esse, quia in simili nihil omnino est.* Respondeat Hurtad. num. 20. latum esse discrimen inter spatum imaginarium, & chimæram, quia hec non apprehenditur ut internalium, & intercapido ad explicandas vicitationes essentias, sicut apprehenditur spatum imaginarium ut aptitudo ad recipienda corpora. Certè plurimum casus apprehensioni tribuit Hurtadus, qui refert hoc, vel illo modo apprehendi, ut Deus sit in spatio vel ut non sit in chimæra: Confititur ne Deus presentis per singularem apprehensionem: Quæstio est de existenti reali Dei in spacio, ad quam existentiam imperficiens est mea apprehensione: ergo si seclusa apprehensione spatum imaginarium, & chimæra non differunt, & sunt æquæ nihil, eademque apprehensione seclusa non Deus magis existit in spatio imaginario, quam in chimæra.

5 Concludo, neque Deum, neque Angelum, neque creaturam aliquam esse realiter in spatio imaginario propter predictam rationem, quam hoc sylligismo cingo. Nihil potest esse realiter in illo, quod realiter non est, sed spatum imaginarium realiter non est: ergo nihil potest esse realiter in illo. Secundò ut recte ex Vasquio dicebat Arriaga, coextitare est simul existere, sed spatum imaginarium non existit: ergo non potest aliquid illi coextitare: ergo nulla entitas potest existere in illo. Hæ rationes efficacissime sunt, & æquè probant de ente creato existenti, & possibili. De Deo, & Angelis conclusionem istam tradidit Vasquez in cuius sententia vnum difficile apparer videlicet alter de ente corporeo, quam de spirituali videri ipsum loquutum esse, cum illius rationes æquè probent de omni ente. Si tamen attente legatur, idem in re docet de ente corporeo, & spirituali. Afferit corpus tantum replere ultimam superficiem ambientem, & sine illa in nullo fore, sed tantum in se ipso, & corpus extra cælum productum non fore in spatio, sed in se ipso, quam doctrinam vniuersaliter tradit, etiam de ente corporeo, additum modò concipi corpus esse in spatio, quia cum resistat penetrationi alterius, illud concipimus, quasi occupans, & replens spatum, impediensque, ne aliud corpus idem repleat, quod tantum importat non posse duo corpora esse sibi mutuo intime præsentia, neque se attingere secundum partes profundas, non verò realiter spatum occupare, quia cum spatum realiter non sit, realiter occupari non potest. Entitates verò spirituales cum possint adiuvicem esse intime præsentes, & simul cum alio corpore, non concipiuntur spatum occupantes, ac proinde non habemus fundatum ut illas in spatio concipiamus, sicut concipiimus entites corporeas, vel si fundatum aliquod habemus saltem non æquale cum fundamento impenetracionis, quod in corpore reperimus.

6 Obicit Hurtadus. Si Deus non est extra cælum sequitur Deum realiter posse mutari, quia potest creaturam aliquam extra cælum producere, cui necessariò inciperet esse intime præsens: ergo inciperet Deus esse in aliquo spatio in quo non erat: ergo mutaretur. Respondeo: producta in tempore aliqua creatura extra cælum Deum in tempore incipere esse illi præsentem sine aliqua mutatione ipsius Dei, quia Deus modo ab æterno habet secū identificatam immensitatem, ratione cuius invariata existentis est intime præsens cuiuscumque creatura, sive intra cælum, sive extra cælum, quam intimam præsentiam in tempore incipit Deus habere, quia illam tota aeternitate præcedenti non habuisse non proueniebat ex defectu immensitatis, seu præsentiæ Dei, sed ex defectu existentiæ creatura, qua incipiente per coextentiam ipsius, & immensitatis Dei que fuit ab æterno, incipit Deus esse illi intime præsens.

7 Obicit Arriaga: Deus fuit in spatio imaginario temporis ante mundi creationem: ergo similiter erit in spatio imaginario loci etiam extra cælum. Respondeo: Deus fuisse ab æterno lumine naturæ cognitum esse, ac proinde verum esse Deum fuisse ante mundi constitutionem; fal-

sum autem fuisse in spatio imaginario temporis, quia spatum imaginarium temporis nihil est, ac proinde in illo Deus esse non potuit, sed tantum fuit ab æterno in se ipso. Ne tamen ex modo loquendi in re graui æquiuocatio aliqua oriatur ad illam propositionem, Deus fuit ab æterno in spatio imaginario temporis. Respondeo negando assumptum, videlicet fuisse ab æterno spatum imaginarium: cum enim hoc tantum sit chimæricum, existit tantum dum mente fingitur, respectu cuius habet esse obiectum, & non aliud. Quapropter idem solum nego Deum esse ab æterno in spatio imaginario temporis, quia nego ab æterno fuisse spatum imaginarium temporis, quod neque modo est, nisi per fictionem, quod non est esse: quod si ab æterno realiter fuisse spatum imaginarium temporis, negari non posset Deum ab æterno in illo fuisse, quia Deus habet intrinsecam immensitatem, ratione cuius illi repugnat non coextitere, seu non condurare (sicut sic loqui) omni enti, quandcumque duret.

Addit P. Fasolus Deum esse extra cælos in se ipso, est verum si non esse in spatio, quod tantum importat Deum esse in se ipso, & non cælorum ambitu circumscribi, sed tantam habere immensitatem, ut ratione illius quamcumque præsentiam habeat creatura sive intra cælos, sive extra illos, eo ipso quod talis creatura existat, Deus illi est actu intime præsens, quod non tantum vnicum verum, sed etiam Catholicum est: ob hanc rationem dixit P. Valquez verbis suprà adductis Deum ab æterno esse in se ipso, quam existentiam in se lumine naturæ notum est non posse aliquo corpore circumscribi, & idem existente cælo potest dici Deum esse extra cælum, hoc est non definitum cælorum terminis, ita ut indigat noua extensione, ut incipiat intimam habere præsentiam cum creatura extra cælorum ambitu producta. Huc tendunt plura testimonia Scriptura & Patrum, quæ contra nostram sententiam adduci solent, in quibus Deum non posse cælis contineri, & alia huiusmodi traduntur.

P V N C T V M IV.

Quid sit ubi intrinsecum?

Triplicem de hac re sententiam inuenio. Prima docet, *vbi* intrinsecum, seu præsentiam ex vi cuius corpus in loco constituitur non esse accidens physicum superadditum, sed tantum quandom extrinsecum denominatio. Sententiam hanc defendit Pater Egidius Conink 3. p. q. 35. dub. 1. Secunda sententia afferit hoc *vbi* efformam intrinsecam, dicit tamen hanc formam resultare in re *vbi* ex circumscriptione loci, & esse prædicamentalem relationem distantia à polis mundi: tribuitur hæc sententia Alberti Magno lib. 1. de sex principiis tractat. 1. cap. 1. Tertia sententia docet *vbi* esse formam realem, & accidens quoddam physicum superadditum rei *vbi* ex vi cuius formaliter constituitur præsens. Ita ferè omnes nostri Doctores P. Vasquez 1. part. tom. 2. disp. 180. cap. n. 17. P. Suarez 2. Metaphysic. disp. 50. sect. 1. num. 3. P. Hurtadus disp. 16. sect. 2. P. Albert. tom. 2. de prædicam. *vbi*, disp. vna quæst. 5.

Primo rei scienda est secunda sententia, quæ præsentiam, seu *vbi* in relatione constituebat resultante ex circumscriptione loci quod sine magna opera efficaciter præstabat. Circumscriptione loci, ut dicit formaliter præsentiam rei locata, & loci, ut probabo Punct. 1. dicit enim locatum contineri intra locum, & hæc duo esse inter se applicata: ergo præsentia non potest consistere in aliquo, quod resulet ex illa circumscriptione. Secundò mente adhinc relationem illam resultantem ex circumscriptione loci, & de illi corpus loco circumscriptum: eo ipso, quod sit loco circumscriptum locatum erit contentum intra locum, & illi approximatum: ergo superfluit postea circumscriptione illa relatio illa resulstant, quæ essentialiter supponit iam corpus præsens, seu *vbi*catum. Tertiò ultima superficies cælorum nullo circumscribitur, & tamen habet præsentiam ergo præsentia non resulat ex circumscriptione.

Præferenda est omnibus tercia sententia, quæ afferit præsentiam, seu *vbi* esse accidens reale, & formam intrinsecam afficiem rei *vbi*catæ: eisdem rationibus illam probabo, & primam impugno. Sit prima ratio. Motus localis est actio: ergo aliud ex vi illius producitur, alias dabitur actio.

actio sine termino, quod repugnat. Si dicas motum localem non esse actionem, inquiram cur in nihilo agendo defatigaris cum locum acquisis, & aliquod spatium percurris? Respondent alij motum localen esse actionem adductiunam mobilis ad locum extrinsecum, non verò alicuius termini producituam. Hæc sunt pura verba re vacua. Ex vi huius actionis, quam non vis productionem esse, sed adductionem, mobile est adductum ad locum: Rogo quid est in termino esse adductum: non nuda termini entitas ergo aliud distinctum, quod modò est & antea non erat: hoc ergo erit præsentia.

⁴ Secundo efficacissimè arguo. Corpus per suam entitatem non magis determinatum est ad hoc spatiū, quā ad aliud, videtur enim modò hoc, modò illud occupare (semper de spatio loquimur, ac si esset aliquid reale, intēdentes tantum significare præsentias corporum, & eorumdem distantiās, que semper in ordine ad spatiū concipiunt & explicantur) ergo datur aliquid superadditū, per quod confituantur in hoc spatiū, sed hoc superadditū non potest esse spatium, quia nullo spatio in rerum natura productu incipit corpus acquirere hoc spatiū, seu hanc habere præsentia: ergo est aliquid superadditū corpori locato. Dices corpus habere hæc præsentiam non tantum esse corpus, & spatiū, sed corpus prot in spatiū. Bene est: Corpus prot in spatiū, vel tantum dicit esse in rerum natura corpus, & spatiū, vel dicit esse aliquid supra corpus, & spatiū non primum: quia existente hoc corpore, & hoc spatio non est hoc corpus prot in hoc spatiū: ergo est aliquid distinctum supra corpus, & spatiū illud ergo quod dicit corpus vt in spatiū supra corpus, & spatiū erit præsentia. Indulgeo in modo loquendi hæc spatiā admittentibus, quæ si negent omnino, & adhuc illi non vtantur ad diuersas præsentias explicandas idem robur meum seruabit argumentum, & in modo loquendi magis premet, spatiū enim adhuc à disputatione relegato argumentabor. Idem corpus est indifferens ad habendam hanc vel illam præsentiam: ergo præsentia distinguuntur ab illo, & adhuc solutionem iam impugnatam dare non poteris, videlicet distinguunt præsentias extrinsecè per diuersas connotaciones eiuldem corporis ad diuersa spatiā.

Dices præsentiam consistere non in aliqua forma superaddita, sed in hac vel illa distantiā huius corporis ab illo. Contrà secundum hanc solutionem, esse corpora contigua erit esse indistincta, quid ergo erit esse corpora penetrata? Dices corpora penetrari esse idem spatiū utroque occupare. Non inferior, sed adhuc vrgeo: idem spatiū duobus corporibus penetrari non solum dicit existentiam corporum, & spatiū, quia dato spatiū, & existentibus corporibus possunt non occupare idem spatiū: ergo est aliquid distinctum à corporibus, & spatiō: hoc ergo vñ, seu præsentiam esse dicō. Secundò ad distantiā redeo. Duo corpora esse distantiā non est tantum corpora qua distant, & spatiū, quod interiacet, & corpora intermedia, quia his omnibus existentibus in rerum natura possunt eadem corpora distare, & non distare, & nullo corpore productu, nullóque spatio addito per motum localem sunt distantia corpora, quia non diffabant: ergo esse corpora distantiā includit aliquid distinctum à corporibus, quæ distant, & quæ interiacet, & spatiō, hoc distinctum, ex vi cuius formaliter distant, importat præsentias corporum distantiā, & interiacentium. Dices corpora intermedia non posse esse inter illa, quæ dicuntur distare, quin formaliter sit illorum distantiā. Fato, sed non explicabis quid sit corpora hec esse inter illa, quæ distare dicuntur, nisi præsentias superadditas admittas, eadem enim corpora, quæ modò sunt extrema respectu aliorum interiacentium, possunt in eodem statu esse intermedia respectu illorum, quæ modò interiacent, quæ essent extrema: ergo hæc corpora esse inter illa dicit præsentias superadditas corporum, quas ego propugno.

Eandem distantiā alter iimpugno: Deus potuit creare hunc mundum constantem eisdem partibus, eodem ordine collocatis in alio spatiō, & tunc mundus, & omnia illius elementa haberent alias præsentias: ergo occupare hoc spatiū, seu corpora habere has præsentias, non tantum est ordo, seu collocatio rerum, ex vi cuius hæc corpora mediant inter illa, hæc illa continent, & illa continentur. Antecedens probatur. Potest Deus extra hunc mundum alium creare: ergo potuit creare hunc in illo spatiō, in quo modò potuit creare alium. Confirmatur: Deus

potest modò totum mundum mouere, eo modo, quo mouetur natus cum aliis corporibus intra illam contentis, sed tunc mundus, & omnia illius elementa alias acquirent præsentias, & tamen omnia corpora haberent inter se eamdem collocationem, & eundem ordinem, eadēque essent continetia, & contenta respectu eorumdem ergo corpora has præsentias habere, non constitit in hoc ordinē corporum interiacentium respectu illorum, quæ distantiā dicuntur.

Dicunt alij, me esse hīc dicere negationem effendi alibi, quos sic impugno. Tunc ego sum Matriti, habeo negationem effendi Toleti: ergo quando migrō Toletum destruitur negatio effendi Toleti, quam antea habebam: ergo aliquid postiū producitur, quia nullo alio modo potest destrui negatio, nisi per productionem habitus postiū, cum quo opponitur, & cuius est non esse. Secundò, quando definiō esse Matriti, incipit negatio effendi Matriti, ergo definit esse aliquid postiū, quod antea erat: ergo esse Matriti erat aliquid postiū, in qua præsentia Matritana sita erat.

Connotatores dicunt præsentiam identificatam cum corpore aliquando suum effectū formalem tribuere, & aliquando non, ratione connotati existentis, vel non existentis. Doctrinam impugno in Metaphysic. Controv. 4. Punct. 6. §. 2. disputans de distinctione relationis prædicamentalis à fundamento, sed adhuc illa admissa in hac materia locum inuenire non potest. Affirmant connotatores eamdem formalitatem identificatam cum fundamento diuersos tribuere formales effectus ratione diuersorum connotatorum. Vnde ad hoc vt nouis effectus formalis reperiatur, requiratur noua productio connotati, eti non requiratur productio noui formalitatis: sed non potest nouum aliquid connotatum adiungi, ratio ne curus incipiat præsentia mecum semper identificata tribuere modò effectū formalem, quem antea non tribuebat, & me Matriti constituere, vbi antea non eram: ergo hec connotatorum doctrina non potest in hac materia subsistere. Non posse dari aliquod connotatum denud productum satis probatum est, dum illud connotatores non assignent, & facile suadetur, nihil enim supponitur ad præsentiam denud productum in mobili, aut in principio mouente, aut in alio subiecto: ergo nullum est nouum connotatum, cum nouam acquiri præsentiam, ratione cuius hæc, quæ antea fuerat quoad entitatem tantum, modò incipiat, esse quoad formalitatem. Si dicas hoc connotatum esse motum in quo inquirō an motus iste qui essentialiter est actio terminum habeat, vel illo careat, hoc ultimum dici nequit, actio enim essentialiter dici terminum. Si terminum habeat, hunc ego præsentiam esse dicō, & non tantum connotatum. Secundò præsentias superadditas negas, ne multiplices entitates: ergo abs te cum loco præsentie, quam neget connotatum aliud admittis. Addo, quod si daretur motus localis, seu actio sine termino in hac formaliter præsentiam esse confluendam, & dicendum motum habere secum terminum identificatum; qui enim affirmat actionem dari sine termino, tantum in modo loquendi differunt ab his, qui dicunt terminum esse identificatum cum actione, vt in filii probabo Controvers. 5. de anima, Punct. 1. contra illos, qui dicunt intellectionem actionem esse termino carentem.

Obiic. primò. In primo instanti, in quo res producitur, est in loco, & in illo instanti non mouetur: ergo rem esse in loco non importat motum aliquem. Respondeo præsentia acquiri semper per actionem productivam illius, siue hec actio proveniat à re præsente, sive à causa hanc producente, hanc tamen actionem non dici motus respectu subiecti, quod prius tempore non fuit existens, quia actio supra motum dicit negationem termini precedentem in subiecto tempore immediatè antea existenti.

Obiic. secundò. Si motus consistit in actione superaddita, talis actio continua esse non potest, quia quando aduenit hæc pars, iam alia abiit, & non est, & ita numquam poterunt partes motus viri. Hec obiectio compositionem successionum non præsentias superadditas intendit euertere. Respondeo motum localen dici continuum successionis, quia illius partes sunt successione continua: id est nulla facta interruptione flunt, vna immediata post aliam, & hoc tantum modo continuari præsentias, quas acquirit homo, cum per spatiū diuisibile mouetur, & per hanc unyonem ordinis, & successionis, neque præsentias.

tias productas, neque actiones, ex vi quarum producuntur, vniōne aliam habere. Instabis: sequi ex hac solutioне dari infinitas præsentias, & infinitas actiones in motu, quo homo ex hac parte prima cubiculi in illam ultimam mouetur. Respondeo in opinione, quæ continuum componit ex infinitis partibus, & indiuisibilibus concedendam esse sequelam, in qua nullum est absurdum suppositum hac continui compositione: in opinione vero, quæ continuum ex indiuisibilibus finitis statuit, facile sequelam nego, quia in quocumque motu sunt partes finitæ, quibus partes finitæ termini correspondent.

II. Obiic. tertio. Subiectum non potest supponi tanquam causa materialis præsentia: ergo præsentia non potest illi inhætere. Probatur antecedens: ad hoc vt subiectum formam recipiat, debet supponi approximatum agenti, sed subiectum non potest supponi approximatum ad ipsam præsentiam, quia per istam formaliter approximatur: ergo nullum subiectum potest supponi ut principium recipiens præsentiam. Respondeo subiectum non debere supponi præsens ad causandam propriam præsentiam, sicut neque natura debet supponi subsistens ad producendum, seu recipiendum subsistentiam etiam in opinione, qua afferit subsistentiam se tenere ex parte actus primi respectu actionum, qua à substantia effectuè procedunt. De hoc latius Contr. io. Punct. 4.

II. Obiic. quartò. Antequam corpus producat præsentiam superadditam debet supponi approximatum spatio: ergo per hanc præsentiam superadditam non potest constitui præsens. Probatur antecedens: si non deberet supponi approximatum ad spatium priusquam produceretur præsentia, possem ego modò Compluti existens producere præsentiam Romæ sed non possum illam producere: ergo ex eo est, quod non sum Romæ approximatus: ergo ante productionem præsentia debet supponi approximatio subiecti ad spatium, in quo producenda est præsentia. Respondeo, me non posse ex hoc spatio immediatè producere præsentiam in alio non esse ex eo quod non possum agere in distans, quia si præsentiam distantem ab hac immediatè producerem, semper in me ipsum agerem, & non in aliud distans, quia quando produco præsentiam, ex vi cuius Romæ præfensio, non ago in spatium Romanum, sed in me ipsum & approximatam tantum supponit ad effectum producendum inter principium passuum, & actuum, quorum neutrum est spatium, & ita ad producendum præsentiam non debet supponi principium productionis illius approximatum spatio, vt falsò concedit obiectio, quod si immediatè post præsentiam Complutensem non possum producere præsentiam Romanam, non est ex defectu huius applicationis sed ex natura præsentiarum, quæ pertinet certo ordine præducari, ita vt inter Romanam & Complutensem alia præsentia producantur, quod aliqui tantum intendunt cum dicunt subiectum debere supponi negotiū spatio approximatum, hoc est, debere immediatè antea habuisse præsentiam non distantem, quia præsentia, quæ distante non possunt immediatè produci.

III. Obiic. quintò. Eo ipso quod entitas intelligatur correspondens spatio, est formaliter præsens: ergo non indiget præsentia superaddita vt sit præsens. Concedo antecedens, & nego consequentiam, quia ad hoc vt corresponeat spatio indiget illo modo cum ex se indiferens sit vt hui vel illi spatio corresponeat. Alia huius argumento similia sunt, in quibus ex parte antecedentis supponitur superadditus modus, quo posito, formaliter corpus constituitur præsens, & postea inferitur in consequenti necessarium non esse talen modum: eorum sunt, in quibus inferitur non dari præsentiam superadditam ex eo quod si res sic constituta cum hac distantia, vel quod sit contenta intra illud corpus, vel quod inter illam, & aliam, hoc, vel illud corpus sit interpositum, quo cumque alio sceluso sit formaliter præsens, in quibus verum est antecedens, & falsum consequens, & illatio pessima, supponitur enim in antecedenti, quod negatur in consequenti, quia rem intra aliam contineri, & hunc vel illum ordinem positionis seruare formaliter includit præsentiam superadditam rei, que poterat non ita intra illam contineri, & talem positionis ordinem non seruare.

An in toto composito singulis entitatibus distincte præsentia correspontant.

Existimur nonnulli recentiores non posse in questionem vocari an in homine anima rationalis sit præsens per præsentiam materiæ primæ, aut quantitatibus ex eo quod anima rationalis definitiù existat, & materia prima, illiusque quantitas circumscriptiæ, quæ præsentiarum differentiae videntur non posse in eamdem confluere. Alienus longè sum ab hac mente, & ideo primum statuo eodem modo philosophandum esse de forma hominis, ac de quacumque alia formâ materiali, rationem do. Ex eo quod hæc pars formæ equi vniatur huic parti materia existenti in hoc spatio præcisâ alia præsentia tenent se ex parte formæ (id suppono de forma equi, vt consequentiam faciam de forma hominis), pars formæ est in eodem spatio, in quo est pars materia, cui vniatur, & si tota forma equi vniatur eidem parti materia, ex vi illius vniōnis tota forma est in spatio, in quo est illa pars materia: ergo ex eo quod tota anima rationalis vniatur huic parti materia tota debet esse in eodem spatio, in quo est pars cui vniatur, verbi gratia, ex eo quod tota anima rationalis vniatur huic indiuisibili materia capitis debet esse in spatio, in quo est illud indiuisibile. ergo ex eo quod eadem anima tota vniatur indiuisibili materia pedis debet esse in eodem spatio, in quo est illud indiuisibile: ergo ex eo quod tota anima rationalis vniatur singulis partibus, & singulis indiuisibilibus huius materia diuisibilis, præcisâ quacumque alia præsentia tenente se ex parte formæ, debet tota esse in singulis partibus, & indiuisibilis spatiis, in quibus sunt singula partes, & singula indiuisibilia materia, & anima rationalis secundum se totam esse intimè præsentem ex vi vniōnis singulis indiuisibilibus, & partibus materia, siquidem singulis vniatur, & forma ex vi vniōnis ad subiectum constituitur præsens in eodem spatio, in quo est subiectum.

Ad illud, quod adducebatur de differentia præsentia, definitiæ, & circumscriptiæ respondeo, posse eamdem præsentiam diuisibilem esse circumscriptiæ respectu vnius subiecti, & definitiæ respectu alterius, si secundum singulas sui partes toti subiecto corresponeat, respectu cuius definitiæ dicitur, ita vt qualibet pars illius totum subiectum afficiat, & respectu alterius ita se habeat vt diuersis subiecti partibus diuersæ præsentie partes corresponeant, ita vt nulla pars subiecti, duplicitate illius præsentie afficiatur. Hac ratione se habet præsentia materia prima respectu materia, & respectu anima rationalis, si vtrunque afficeret, qualibet pars distincta præsentia semper distinctam partem materia respiceret, diuersa tamen partes eiusdem præsentie respicientes diuersas partes materia respicerent omnes simul, & illarum qualibet totam eamdem indiuisibilem animam. De hoc iterum, Puncto immediatè venturo. Concludo ergo eodem modo philosophandum esse de anima rationali, ac de reliquis formis, eadēque probabilitate posse dici esse præsentem per præsentiam materia, aut quantitatibus, dum est materia vniata, ac de quacumque alia forma materiali. Quid de omnibus tenendum sit, iam dico.

Pater Vasquez tom. I. in 3. part. disp. 199. n. 29. ait materiam primam, & reliquias formas substanciales, & accidentales, quæ sunt in composito, esse præsentes per præsentiam quantitatis. Vafquium sequitur eft Albert. de prædicam. quantitatis disp. vñica, q. 6. Omnibus entitatibus distinctis à præsentia, & motu, ex vi cuius producitur, distinctas responderem præsentias defendunt P. Suarez in Metaph. disp. 41. fct. 5. P. Rub. tract. de loco, q. 2. 6. contraria opinione relicta quam in prioribus commentariis fuerit amplexus. Eadem tenet Hurtadus disp. 14. fct. 4. Additique Hurtadus sententiam nostrum Vasquez non multum habere ponderis, neque rationis videmus quantum roboris, & ponderis habeant rationes quibus illam impugnat.

Arguit primò Hurtadus. Quantitas habet idem vñ. 4 etiam per accidētia, quæ illi inhærent: ergo non habet præsentiam illis communem. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia quantitas habet

habet proprium *vbi* tantum illi essentialiter connexum, ex vi cuius erunt praesentia quecumque alia vniuant quantitatim, que si non vniuant, non illa desiderabit praesentia quantitatis, que proprio subiecto, quod essentialiter respicit quantitate videlicet, contenta est. Eadem solutione respondeo ad aliam Hurtadi obiectionem, que in eamdem coincidit, videlicet permanet vbi quantitatis destrutis accidentibus, ex quo inferebat non esse modum illorum, concedo enim non esse modum illis intrinsecum, affero tamen posita vniione cum quantitate constituere in loco accidentis terminata ad talen vniōnem, sicut vno materia prima ad quantitatem denominat materiam vniā remotē albedini, quando albedo est vnta proxime quantitatim, & hanc denominationem non tribuit eadem permanens, quando albedo quantitati non est vniā. Ait Hurtadus, formas tantum communicare suum effectum formalem subiecto immmediato, & non mediato, quia albedo non dicitur dulcis, etiam si subiectetur in subiecto habente dulcedinem: addit tamen num. 37. effectus formalis modorum posse adseriri remotē subiectis formarum, quas afficiunt. Ex quo infero contra ipsum formas modales non tantum communicare suum effectum formalem subiecto proximo, sed etiam remoto, vt in exemplo vniōnis supra adducto ipse fatetur. Ad illud quod adducit de albedine, que non vocatur dulcis, etiam si sit in eodem subiecto, in quo est dulcedo respondeo id tantum dici dulce, quod est radix dulcedinis, & ideo etiam si dulcedo subiectetur in quantitate, & non in substantia sacchari dicimus saccharum esse dulce, & non appellamus dulcem sacchari quantitatim. Insuper denominatio dulcis est denominatio obiecti potentis talem sui sensu nō producere, qua potentia non conuenit forma ex eo quod sit vnta subiecto, cui talis vnitur potentia, sicut quantitas non est potens vide ex eo quod sit vnta materia animalis, cui est vnta potentia visiva, quia haec neque ipsam materiam, cui vnitur constituit potentem videre. Ex quo inferes manifestum discrimen inter has, similesque formas, & extensionem & alia; potentia enim visiva in homine sive distincta, sive identificata cum anima materia vnta, non illam constituit potentem videre, & extensio, seu praesentia localis necessariō constituit praesens, & extensum subiectum cui vnitur. Secundō, etiam si albedo ex eo quod sit vnta quantitatē externe, non sit extensa formaliter, in omnium opinione precise ex vi illius vniōnis saltē exigit extensionem ex vi cuius formaliter constitutur extensa, & tamen ex eo quod vniā quantitati habenti dulcedinem, neque constitutur dulcis, neque exigens dulcedinem, ex vi cuius dulcis constitutur: ergo longe diuersa est ratio de his formis, ac de extensione eti.

In stat Hurtadus. Deus potest conferuare accidentia in eodem loco, in quo erant quantitatē vnta, destruta iam quantitate: ergo non erant praesentia per praesentiam quantitatis. Respondeo Deum posse conferuare qualitates in eodem loco, ac modo sunt destruta quantitate tribuendo illis nouam praesentiam, ratione cuius de novo producentur in eodem loco, non verò posse illa conferuare praesentia in eodem loco ex vi praesentis, quam antea habebant, que destruta quantitate necessariō periret. Vide quām facile solvantur argumenta, que contra Valquez adducit Hurtadus, & quām leua sunt illius fundamenta, quibus comparata non parum ponderis, neque rationis adducta à Valquio habere videbuntur.

Eadem ferè sententiam cum Hurtado defendit Arriaga, qui afferit omnes formas, seu modos separabiles à materia habere proprias, distinctasque praesentias, & probabile esse materiam & quantitatē habere praesentiam communem, & indistinctam. Ad probandum formas separabiles à quantitate habere proprias praesentias præter Hurtadi fundamente hoc adducit. Potest albedo vnta quantitatē non esse in eodem loco, vbi est quantitas: ergo praesentia albedinis distinguitur à praesentia quantitatis. Consequitio evidens est. Antecedens probat: quantitas habens albedinem potest poni in duplice loco, & albedo tantum in uno: ergo potest quantitas praesens esse in aliquo loco, in quo non sit albedo illi vnta. Antecedens afferit à nemine negandum esse, sed fiducia vana fecellit Arriagam, mihi enim illud negare placet iuxta opinionem Vasques, quia cū praesentia quantitatē formaliter constitut in loco omnia accidentia illi vnta, tot pra-

sentias habebit accidens, quoq; quantitas; ac proinde si quantitas sit in duplice loco, accidens illi vniū non poterit non esse in eodem duplice loco. De hac doctrina dubitabis nemo, qui sententiam Patris Vasquez amplectatur.

Hæc dixi, vt probarem non grauis ponderis esse rationes hæcque adductas contra Valquium, nihilominus sto pro sententia concedente omnibus entitatibus, que non sunt essentialiter spatiis affixa, sicuti praesentia, & motus, seu actio, ex vi cuius hæc producitur, praesentias distinctas. Moneror hac ratione, quam acuti recentiores excoigitarunt. Quando video albedinem non tantum video nudam albedinis entitatem, sed etiam illius praesentiam, vt probabo Controvers. 12. de anima, Punct. I. S. 3. ergo praesentia albedinis distinguitur à praesentia quantitatis, & vniōne ipsius albedinis ad quantitatem. Probo consequentiam: quantitas visibilis non est: ergo neque est visibilis modus proprius quantitatis: ergo praesentia quantitatis non videtur: sed praesentia albedinis videtur: ergo distinguntur. Secundo, etiam si videretur praesentia quantitatis ex eo quod videatur hæc quantitatē praesentia, & videatur albedo, non videtur albedinem esse in eodem loco cum quantitate, quia esse in eodem loco non tantum dicit praesentiam quantitatis, & albedinem, sed etiam vniōnem: ergo ad hoc vt videretur albedo praesens per praesentiam quantitatis debebat videri vno albedinis ad quantitatem: sed hæc vno videri nequit: ergo neque albedo potest videri praesens per praesentiam quantitatis. Vniōnem albedinis cum quantitate videri non posse sic probo: si poneretur albedo intimè praesens cum quantitate sine aliqua vniōne eodem modo videtur, ac quando est vnta: ergo vno non terminat actum videnti. Secundo, nemo audebit dicere se habere notitiam intuitivam vniōnis inter albedinem, & quantitatem, ergo non videtur talis vno. Scio te posse respondere vniōnem videri, non tamen posse discerni. Sed quo fundamento afferis te videre id, quod numquam discernis, neque probabilis aliqua ratio videri fuderet: quod adhuc fortius vrgit respectu praesentia quantitatis.

Praesentiam, & actionem ex vi cuius producitur non indigere aliis praesentis fatentur omnes, quia sicuti actio non indiger actione, vt ab agente dependeat, quia ipsa estratio dependet, & per ipsam dependet, ita praesentia non indiger alia praesentia, vt praesentetur, quia est ratio formalis praesentandi alia corpora, & per se ipsam praesentatur. De actione produciua huius praesentia probatur ex eo quod essentialiter, & per se ipsam est termino affixa, & ita per ipsum terminum constituitur in eodem spacio cum illo. Secundō à posteriori, quia actio producitur praesentia indigeret alia praesentia, rursus illa praesentia per actionem producetur, quia alia praesentia indigeret, & sic in infinitum procederetur.

Obiicias primò pro sententia P. Vasquez Eo ipso, quod albedo sit vnta quantitatē, est determinata vt sit in eodem loco cum quantitate: ergo non indiger alia praesentia vt determinetur ad existendum in tali loco: ergo absolute non indiger alia praesentia. Probo consequentiam: praesentia superaddita datur, vt entitas indifferens ad hoc vel illud spatiū occupandum determinetur specialiter ad hoc determinatum, sed albedo vnta quantitatē non est indifferens, sed determinata per vniōnem ad quantitatem, & praesentiam huius: ergo non indiger alia praesentia. Respondeo distinguendo primum antecedens: albedo eo ipso, quod sit vnta quantitatē est determinata, vt sit in eodem spacio cum illa: est determinata in actu primo, concedo antecedens, est determinata in actu secundo, nego: est dicere: albedo eo ipso quod sit vnta quantitatē exigit praesentiam, ex vi cuius sit in eodem loco cum quantitate, non tamen formaliter ex eo precisè est in eodem loco cum illa, sicuti ignis eo ipso quod sit applicatus ligno cum reliquis prærequisitis ad producendum calorem in illo, est in actu primo determinatus ad agendum in illud lignum, non tamen est in actu secundo, & formaliter determinatus quoque adueniat actio, si similiter albedo vnta quantitatē praesenti est in actu primo determinata, vt sit in eodem spacio cum quantitate, non tamen est determinata in actu secundo, & formaliter praesens, quoque illi adueniat praesentia. Ad confirmationem dico praesentiam non solum requiri, vt determinet subiectum in actu primo ad spatiū, sed vt illud in actu secundo determinet, & formaliter praesens constitut.

Obiic. secundo. Si singula accidentia haberent præsentias, sequeretur materiam primam moueri tot motibus, quot haberet accidentia. Respondeo negando sequelam, quia licet cum mouetur totum cōpositum tot dentur motus, quot accidentia, non omnes materiam primam afficiunt, sed quilibet subiectum præsentia productæ ex vi illius.

P V N C T V M VI.

Quoniam sit præsentia, & quomodo differat circumscriptio à definitiua.

1 P ræsentia Dei, immensitas dicitur, ex vi cuius sine mensura est intimè præsens omnibus rebus existentibus, ita necessariò, ut impliet existere creaturam aliquam, cui Deus non sit intimè præsens. Hæc immensitas indistincta est ab ipso Deo, in quo nulla accidentium compotio reperitur. Hanc ab omnibus quibuscumque præsentis creatis specie differre, per se notum est, quid enim magis differens quam in creatum à creato, infinitum, & immensum à finito, & limitato. Præsentia creata duplex est, quædam definitiua, alia circumscriptiua. Præsentia circumscriptiua dicitur, qua corpus præsens secundum se totum toti spatio corresponeat, & secundum singulas sui partes singulis partibus spatijs, ita ut ex vi illius nulla pars spatium cum alia communè habeat. Præsentia definitiua est illa, ex vi cuius totum, sive diuisibile sive indiuisibile correspondet secundum se totum toti spatio diuisibili, & secundum se totum cuilibet parti, & cuilibet indiuisibili spatijs. Præsentiam circumscriptiua habent omnia corpora, quæ naturaliter existunt. Definitiua gaudent Christi corpus in se diuisibile hoc modo indiuisibili præsens in Eucharistia, & rationalis anima, & quilibet Angelus indiuisibilis secundum entitatem, & spatio diuisibili præsens.

2 Audiendi non sunt, qui apud Albert. de prædicam. vbi disput. vnica, q̄st. 7. dicunt, præsentiam definitiua, seu modum, quo res est indiuisibiliter in spatio indiuisibili esse tantum negationem extensionis, contra quos eisdem argumentis probatur præsentiam definitiua esse accidens superadditum, ac de reliquis præsentis probatum est. Punct. 4. quia Angelus, & anima rationalis definitiua sunt præsentes, modo in hoc spatio, modo in illo, & in maiori, aut minori spatio: ergo per aliquid positivum determinantur, ut sint porius in hoc spatio, quam in illo, negatio enim extensionis semper est eadem, & non potest hanc determinationem præstare. Idem dico de Angelo, & de puncto quantitatis separato (sif poteſt dari) existentibus in puncto indiuisibili spatijs, propter indifferentiam, quam habent ut sint in hoc vel in illo puncto spatijs.

3 Præsentiam definitiua, & circumscriptiua in universum specie distingui docuit P. Suarez in Metaphysic. disput. st. fecl. 6. num. 18. & cum illo re indiscessa plures recentiores. Non id in dubium verro, si comparentur præsentia circumscriptiua quantitatis, & præsentia definitiua Angeli, haenam specie different ratione subiectorum, etiamq; utraq; eset definitiua, diversa enim est in specie præsentia definitiua quantitatibus Eucharistica à præsentia definitiua Angeli. Est dubitandi ratio; facta comparatione inter præsentiam definitiua, & circumscriptiua respectu subiecti eiusdem specie, vel numero. An videlicet præsentia definitiua, quam habet Christi quantitas in Eucharistica specie differat à præsentia circumscriptiua, quam habet in cælis eadem quantitas, & à præsentia circumscriptiua, quam habet alia quantitas eiusdem speciei cum quantitate Eucharistica. Arriaga disp. i. de anima, fecl. 4. subfecl. 8. n. 13. in materia Eucharistica probat has præsentias specie non differre, quam sententiam iam dictuere perdocti magistris.

4 Sento in sententia constitente continuum ex puris indiuisibilibus posse corpus esse definitiū præsens per repetitionem præsentiarum circumscriptiuarum, nulla adita præsentia distincta in specie à circumscriptiua. Explicatio concludonis solida erit illius probatio. Esse corpus definitiū nihil aliud est quam omnia indiuisibilia, quibus constat (procedo in sententia, que continuum ex indiuisibilibus componit) esse in quocumque indiuisibili spatio, quod dicit hoc indiuisibile corporis esse repeti-

tum in omnibus indiuisibilibus spatijs, & omnia indiuisibilia corporis esse penetrati in hoc indiuisibili spatijs, & sic de omnibus indiuisibilibus tam corporis, quam spatijs, sed totum hoc potest fieri per præsentias circumscriptiwas repetitas: ergo ad hoc vt corpus si definitiū præsens non indiget præsentia aliqua specie distincta circumscriptiua. Maior certa est apud omnes, minorem probo. Penetratio eorumdem indiuisibilium, & repetitio eiusdem indiuisibilis in eodem spatio tandem dicit multitudinem præsentiarum in eodem spatio, quia si corpori modo existenti circumscriptiū alia præsentia circumscriptiua addatur, ex vi cuius indiuisibile capitis constitutatur in spatio, in quo est indiuisibile pedis, & indiuisibile pedis in spatio, in quo est indiuisibile capitis, & rufus alia, ex vi eius indiuisibile brachij constitutatur in spatio, in quo est indiuisibile pedis, & indiuisibile pectoris in spatio in quo est indiuisibile pedis, & femel & iterum replicentur præsentia, sicut, ut nullum sit indiuisibile spatijs, in quo non sunt omnia indiuisibilia corporis, & consequenter totum corpus ex illis indiuisibilibus compostum erit in toto spatio, & totum in quolibet indiuisibili illius spatijs, quod est esse definitiū, eodem omnino modo potest esse in hoc spatio, ac si esset circumscriptiū totum corpus, & sic de omnibus aliis: ergo præsentia, quam habent omnia indiuisibilia corporis existentes definitiū potest esse eiudem specie cum præsentia, quam habent, si corpori existent circumscriptiū: ergo & præsentia totius compotiti, quia præsentia compotiti non distinguitur à præsentis, quas habent partes, ex quibus componitur. Antecedens probo ex eo quod corpus sit præsens definitiū tantum, infertur indiuisibile corporis existens in hoc indiuisibili spatijs extitum simul in aliis indiuisibilibus spatijs, & omnia indiuisibilia corporis extitura in eodem indiuisibili spatijs. Sed ex eo quod hoc indiuisibile sit futurum in aliis spatijs non variatur præsentia, quam habet in isto, quia hac perlerantur posunt aliae aduenire, neque ex eo quod alia indiuisibilia sint extitura in eodem spatio, quia indiuisibile penetratum cum alio, sicuti quolibet aliud corpus potest habere eandem præsentiam, quam habet si non esset penetratum: ergo ex eo quod corpus sit definitiū non variatur præsentia, quas habent singula illius indiuisibilia in singulis spatijs, sed tantum multiplicantur: ergo non variatur præsentia totius, sed tantum multiplicatur.

Ex hoc infero, quod si corpus aliquod prædicto modo definitiū poneretur in spatio aliquo, quod possit correspondere ad æquat̄ præsentia circumscriptiū illius v.g. consecrare corpus Christi in quantitate panis correspondente quantitat̄ hominis, posse ex vi præsentia inclusa in definitiū solum per ablationem aliarum præsentiarum manere corpus circumscriptiū præsens, quia indiuisibilia capitis possent retinere præsentiam, quia indigerent ut totum esset circumscriptiū, & reliquias amittere, & sic de reliquis indiuisibilibus, ita ut nullum maneret cum alio penetratum, neque in duplice spatio repetitum, & omnia ac singula debitam positionem, & proportionem servarent, ut totum quantitatum cum debita partim inter se distantia esset in toto spatio, & singulæ partes illius singulis partibus spatijs responderent. Præsentia definitiū sic explicata à circumscriptiua differt, ex eo quod hec dicat negationem multitudinis repetita præsentia, ratione quatum omnia indiuisibilia corporis inter se penetrantur reperiantur in singulis indiuisibilibus spatijs, præsentia vero definitiū dicitur harum præsentiarum multiplicitatem.

Rem ita compoui in opinione, quæ continuum ex indiuisibilibus componit, in opinione vero, que illud ex partibus semper diuisibilibus, & indiuisibilibus componit, existimo præsentiam definitiū distinguendam esse specie à circumscriptiua, quod sic probo. In præsentia definitiū debet dari pars aliqua præsentia afficiens partem diuisibilem subiecti qua illam adæquat̄ constitutat in indiuisibili spatio, seu in quocumque indiuisibili illius spatijs, sed in præsentia circumscriptiua nulla datur pars præsentia, ex vi cuius pars diuisibilis corporis constitutatur adæquat̄ præsens & in indiuisibili spatijs ergo datur in præsentia definitiū pars, cui non corresponeat alia eiusdem speciei in præsentia circumscriptiua: ergo præsentia circumscriptiua, & definitiū specie differunt, quia ex ipso quod totum partem aliquam essentiale continuat effinaliter distinctam à partibus aliis totius, essentialiter ab illo toto distingui necessum est.

Sento

7 Sentio insuper adhuc in op*n*sione, qu*a*z continuum ex indiuisibilibus componit, posse dari respectu eiusdem quantitatis praesentiam definitiū specie distinctam à circumscrip*t*iu*m*, quod facile suadeo. Potest corpus existere definitiū in hoc spatio diuisibili non per repetitionem praesentiarum circumscrip*t*iarum, sed ex vi vnius praesentia secundum suam entitatem indiuisibili, quae indiuisibiliter respiciat totum subiectū diuisibile, & totum hoc diuisibile spatium, ita vt secundum eamdem entitatem constitut*u*at hoc indiuisibile quantitatis in singulis indiuisibilibus spatij diuisibili, vt de praesentia Angeli multi affirmat & eadē, que hoc préstat respectu huius indiuisibilis quantitatis, poteſt idem préstare per se ipsam respectu aliū & aliū indiuisibilis, ita vt ab omnibus seorsim, & simul sump̄is dependeat eo modo, vt quocumque deficiente tanta praesentia deciferet. Sed haec praesentia essentialiter differet à circumscrip*t*iu*m*, ergo praesentia definitiū & circumscrip*t*iu*m* respectu eiusdem corporis in quacumque opinione de continuo compositione possunt specie differre. Secundō, Potest etiam dari praesentia definitiū diuisibili ex parte subiectū, & indiuisibiliter respiciens spatium diuisibile, ita vt diuersa pars praesentia est, quae respic*er*et hoc indiuisibile, seu hanc partē quantitatis ab illa, quae aliam partem respiceret, non tamen est diuersa pars praesentia, ex vi cuius haec quantitatis pars constitueretur in hac parte spatij, & in alia distincta ab hac, sed per eadem rem praesentiam indiuisibiliter sumpt*u*am haec quantitatis pars constitueretur in hac, & in illa parte, & in toto spatio indiuisibili, & per idem indiuisibile praesentia hoc indiuisibile quantitatis constitueretur in omnibus indiuisibilibus spatij contentis in spatiis diuisibili. Hęc praesentia diuisibiliter subiectum respiciens, & spatium indiuisibiliter specie distinguerebat ab alia, quae tam subiectū diuisibile, quam spatium indiuisibiliter respiceret, vt per se notum est, habet enim prédicatum notabiliter differens à prédicatis aliis praesentie, quod posset esse multis communis, quod necessariō essentiam distinctam constituit.

8 Duxi punct. 5. num. 2. eamdem praesentiam posse esse circumscrip*t*iu*m* respectu vnius entitatis, & definitiū respectu alterius, quod iterum confirmo, & explico de praesentia etiam respiciente vtramque entitatem diuisibilem secundum se. Ratio est illa, quam ibi reddidi. Potest dari praesentia, quarum partes singulae respiciant singulas partes vnius subiectū, ita vt pars praesentia, quae respic*er*et hanc partem subiectū non respiciat aliam eiusdem, & similiiter respiciat eodem modo diuisibiliter partes spatij, ita vt pars quae respic*er*et hanc partem spatij, non respiciat alia quae partes praesentie indiuisibiliter respiciant totum aliud subiectum diuisibiliter, ita vt quelibet pars praesentie, quae tantum respicit partem subiectū, quod constituit circumscrip*t*iu*m* praesentia respiciat omnes partes subiectū, quod constituit definitiū praesens, & essentialiter dependet ab omnibus partibus subiectū, quod definitiū praesens, & tantum ab una parte subiectū, quod circumscrip*t*iu*m* praesens constituit, & rata illa praesentia diuisibiliter spatium, & subiectum circumscrip*t*iu*m* existens respiciet, & indiuisibiliter secundum quālibet sui partem totum subiectum ex vi illius definitiū existens: ergo poteſt dari praesentia quedam, ex vi cuius totum hoc corpus sit in toto spatio cum correspondenti partis corporis ad partē spatij, ita vt nulla pars sit cum alia compare penetrata, quod est esse circumscrip*t*iu*m*, & ex vi cuius totum corpus aliud diuisibile sit in quolibet indiuisibili spatij diuisibili, quod est esse definitiū praesens: ergo eadem rem praesentia potest esse definitiū respectu huius corporis, & circumscrip*t*iu*m* respectu illius. Veritatem primi antecedentiū commendat illius explicatio, idē tam fusē illud propofit, neque repugnantia aliqua poterit assignari in natura modi, quam explicui: potest enim dari modus, qui indiuisibiliter afficiat plura subiecta, ac proinde potest dari pars praesentie, quae indiuisibiliter afficiat partem quādā huius subiectū, & omnes partes illius, quae simul cum aliis partibus, quārū quālibet respiciat diuersam partem huius subiectū, & eadem omnes illius, constitut*u*at praesentiam huius subiectū circumscrip*t*iu*m*, illiusque definitiū.

9 Ultimō noto: Praesentiam hanc circumscrip*t*iu*m* respectu vnius subiectū, & definitiū respectu aliis specie distinguendam esse à praesentia purē definitiū, & ab alia purē circumscrip*t*iu*m*, ex eo quod est penetrata respectu

subiectū, quod definitiū presentaret, & extensa respectu aliis, quod circumscrip*t*iu*m* présens constitueret. Neq*u* in se contineret differentias essentialiter oppositas, quia differentiae, quae essentialiter opponuntur in praesentiū sūt ratio praesentie purē circumscrip*t*iu*m*, quarum neutra tali praesentie competeteret, non verò ratio definitiū praesentie non excludens rationem circumscrip*t*iu*m*, sed cum illa identificata, & ratio praesentie circumscrip*t*iu*m* non excludens rationem definitiū sed identificata cum illa, sicuti opponuntur in viventibus putum sensituum competens bruto, & purum rationale competens Angelo, & non opponuntur in homine, sensituum, & rationale formaliter distincta, & realiter identificata.

P V N C T V M VII.

An creatura posset ab omni praesentia absolu*i*.

Creaturam adhuc de potentia Dei absoluta non posse conferari sine aliqua praesentia, ex vi cuius in aliquo sit spatium, affirmat Pater Soar, lib. 4. de Angelis cap. 3. & Arriaga dis*p*. 14. sect. 4. Oppositam sententiam defendunt Pater Vazquez tom. 2. in 1. part. disput. 195. cap. 3. & 4. & Pater Moncaus dis*p*. 1. c. 2. & 8. qui sentiunt posse creaturem de potentia Dei absoluta abique villa praesentia conferari, quibus habent affinitas.

Sententiam, quam defendendam suscep*er*is sic probō: Praesentia est accidente quoddam superadditum creaturæ, productum per actionem distictam ab ipsa creatura: ergo poterit Deus, posita actione productiua creatura suspendere actionem, quia producenda erat praesentia. Probo consequentiam: actio ex vi cuius producitur creatura, prior est actione, ex vi cuius producitur praesentia illi inhaerens: ergo illa prior actio non dependet à priori ab hac actione posteriori: ergo tantum dependet à posteriori (si talis dependentia reperi potest) quatenus haec posterior, ex vi cuius praesentia producitur priorem consequitur, sed haec dependentia à posteriori, quacumque sit, poterit suppleri à Deo, nulla enim ratio potest reperi, propter quam causa tantum connexionem habeat cum effectu, vt non possit Deus producta causā non producere effectum: ergo poterit Deus quamcumque creaturam sine praesentia conferuare. Deinde probatur conclusio in similibus difficultibus omnium potissima ratione. Nulla est repugnans, neque infuratur duo contradictoria ex eo, quod conferuerit creatura sine praesentia: ergo poterit conferuari. Antecedens probabile argumentorum solutio.

Obit. primi Soar, & Arriaga, nos non posse concipere creaturam nisi alicubi existentem, ex quo intendunt inferri non posse non alicubi esse. Concedo antecedens, & nego consequentiam, multa enim sunt, quae non vt sunt, sed aliter, s& se apprehendit intellectus, & ne ex alia materia exempla trahamus, cuius rei in quacumque abundant, nos non possumus concipere praesentiam, nisi essentialiter relatam ad imaginariū spatium, & tamen nullum respectū dicit ad illud, sed in se est entitas quādam æquā absoluta, ac albedo, vt docet idem Arriaga, l*e*c*t*. 3. n. 36.

Obit. secundi Soar: Crete Deus Angelum: vel est distans à mundo vel indistans, si est distans: ergo habet vbiocationem alibi. Si est indistans: ergo est approximatus, ergo habet praesentiam, quia approximatio constituit formaliter per praesentiam. Respondeo Angelum creatum sine praesentia fore indistante negatiū, hoc est, non fore distante, non verò indistante positiū, neque approximatum, ex in distantiā enim negatiū, hoc est, ex non distantiā non infuratur approximatio, quae est forma positiua non necessariō connexa cum negatione distantiæ,

Obit. tertii Arriaga: Implicat de potentia Dei absoluta quantitatē non esse extensam, aut inextensam, quia haec duū priuatiū oppontuntur si est extensa, ergo habet praesentia, ex vi cuius extendit*ur*; si est inextensam: ergo partes illius sunt penetratae, ergo sunt in eodem loco: ergo habent praesentiam, in qua formaliter penetrantur. Respond. eodem modo partes quantitatis sine praesentia fore inextensas negatiū, hoc est habere negationem extensis, ex quo non infuratur esse penetratas, aut esse in eodem loco, penetratio enim non est formaliter pura extensis negatio, sed dicit praesentias positiwas respondentes eidē spatio, quibus caperent partes quantitatis non habentes

præsentiam, quas præsentias respectu eiusdem spatij ut plutimum significamus, cum dicimus corpus esse inextensem, intendentis modo negatiu[m] rem positivam explicare, in quo sensu negandum est corpus sine præsentia esse inextensem, quia secundum hanc acceptionem huius termini inextensem pro re positiva, extensem, & inextensem non priuatiu[m] opponuntur.

Obicit quartu[m]. Partes quantitatis omni præsentia carentes vel essent intra alias, vel extra si in eodem spatio: si extra: ergo in alio spatio: ergo quocumque modo erunt in spatio, & præsentia habebunt. Similiter solet argui: corpus sine præsentia vel est intra cælum, vel extra cælum: neutrum potest habere sine præsentia. Respondeo de corpore ab soluto ab omni præsentia in ordine ad spatium philosophandum esse ac si in rerum natura non existeret, & sicuti corpus non existens non habet partes intra partes, neque extra partes, neque totum est intra cælum, sic dicendum est de partibus illius corporis, & de corpore, de quorum partibus tantum posset dici non esse intra alias, & de illo non esse intra cælum, quod solet dici extra negatiu[m], non tamen absolue posset dici de partibus esse extra partes, aut de toto esse extra cælum, quia esse extra dicit esse in spatio, quod neque partibus illius corporis, neque corpori conueniret.

P V N C T U M VIII.

An corpus omni præsentia absolutum esset
intime præsens Deo.

Statu puncto precedenti posse aliquam creaturam, angelum, verbi gratia, existere sine aliqua præsentia nulli spatio respondentem, neque alicui approximatim, aut distantem. Inquiero modu[m] Angelo sic constituto: An esset intimè præsens Deo, & penetratus cum illo secundum suam entitatem eodem modo, ac si haberet præsentiam quam quæsiōne sine ducē aggrediō, nullum enim legi, neque audiui, qui rem hanc in quæsiōne vocaret, quapropter me veriusque partis affirmatiu[m] videlicet, & negatiu[m] patronum fingam, & arbiter postea alteri primas dabo.

Pro parte negatiu[m] suppono non sequi per locum intrinsecum ex eo quod Deus sit causa rerum, esse illis intimè præsente, vt docte probat Vasquez i. part. disp. 28. cap. 4. & 5. quia non est de ratione causa intima præsentia cum effectu, & licet in causis creatis requiratur approximatio inter agens, & passum, non ita necessariè requiriatur vt de potentia absoluta supponi non possit. Secundò etiā requiratur approximatio inter agens, & passum non requiriatur ex parte actus primi approximatio inter agens & effectum, creatio enim Angeli non potest supponere Angelum approximatum, alias illum existentem supponeret. Ex hoc infero non probari ex eo, quod creatura nullibi existens dependet à Deo illam fore intimè Deo præsente. Deinde positiu[m] probo illam creaturam sic constitutam non posse intimè Deo esse præsente. Talis creatura supponitur sine præsentia: ergo non esset præsens: ergo non esset præsens Deo. Probo priorem consequentiam: effectus formalis non potest esse sine forma: ergo non potest esse præsens sine præsentia: posteriori confirmo. Hec illatio, non est præsens: ergo non est præsens Deo, est à non restricto ad restrictum negatiu[m], quia semper tenetur n[on] enim valet, Petrus non loquitur: ergo Petrus non loquitur Ioanii: Petrus non est præsens: ergo non est præsens Romæ.

Pro affirmatiu[m] parte efficaciores inuenio rationes, ob quas placet illam defendere, donec ab aliis de hac re aliter doceat. Affero creaturam omni præsentia superaddita nudam fore Deo præsente ac si præsentiam superadditam haberet. In hanc partem traho Patrem Vasquez, quam ex suis principiis clarè infero. Docet sapientissimus P. i. p. disp. 28. c. 4. num. 13. veritatem esse Catholicam Deum esse intimè præsente omni creature, neque illi esse liberum esse in una potius quā in alia ex suppositione, quod illam creature, & insuper loco citato Puncto precedentem docet posse Deum creaturam sine omni præsentia producere: ergo creatura sine præsentia esset præsens Deo, cum possit non habere præsentiam, & non possit non esse intimè Deo præsens. Ratio à priori huius conclusionis esto: creaturam

non constitui Deo præsente per præsentiam superadditam, sed per suam entitatem, & per imminutitatem Dei. Vnde repugnat esse in rerum natura entitatem aliquam, quae non sit intimè Deo præsens, quia imminutitas Dei talis est vt ipsum constituit intime præsente, cui cumque creatura, eo ipso quod exīta, nullo alio modo desiderato, neque ex parte creatura. Eodem modo creatura per suam entitatem supponit imminutitatem Dei, quæ non potest non supponi vt potè summè necessaria constitutio præsens Deo: quod si probem, meam conclusionem manifestè ostendo: ad id accingo.

Tota ratio, propter quam ponimus præsentias superadditas creaturis est, quia videmus illas modū cum hac distantia, modū cum illa creaturæ secundū suam entitatem invariatis, vnde inferimus esse quid superadditum modū illum, per quem formaliter distantes configuntur. Vnde si creaturæ essent affixa certo spatio, in quo semper eandem distantiam seruarent nullum effet fundatum ad dandas præsentias superadditas, sed diceremus creaturas per se ipsas distare, sed numquam videmus creaturas distare à Deo, aut nouimus indifferentiam vt distent, & non distent, neque vt habeant hanc approximationem potius quā illam, sed semper illas eodem modo approximatim per suam entitatem independenter ab omni alia præsentia superaddita: ergo hac ablatâ creatura creatori approximatim permanebit & illi intime præsens, quia quidquid conuenit entitati per se ipsam, non potest non quocumque alio secluso illi conuenire. Secundò eandem intimam præsentiam haberet Deus cum Petro existenti Matri, & cum eodem existenti Toleti ergo Petrus existens Toleti, & existens Matri habet eandem approximationem cum Deo, quia approximatione Petri cum Deo non dicit aliquid realiter distinctum ab illo quod dicit approximatione Dei cū Petre ergo si approximatione Dei cum Petro existenti Matri & Toleti est eadem, approximatione Petri existentis Matri, aut Toleti erit eadem: ergo approximatione, quam habet Petrus cum Deo quando exīta Matri, non dicit præsentiam superadditam, quātunq[ue] habet Petrus, quia si hanc diceret approximatione cū Deo non posset eadem approximatione esse Toleti, quia præsentia, quā Petrus habet Matri, essentialiter dependet ab illo spatio, & non potest non esse in illo, sed sic est quod approximatione, quam Petrus habet cum Deo potest esse in alio spatio, & non in illo: ergo approximatione Petri cum Deo non dicit præsentiam superadditam Petru[m].

Fundamentum, quod pro parte negativa propositum facilimè ex dictis dissoluio. Concedo non posse dari effectum formalem sine forma, neque præsens sine præsentia, dicotamen quilibet creaturam esse præsentiam sui ipsius, ex vi cuius constituitur præsens in ordine ad Deum, non vero in ordine ad aliud ens creatum. Ad illationem factam ex nono restricto ad restrictum negatiu[m], dico creaturam sine præsentia superaddita dici non esse præsentem absolute, quia intelligimus propositionem illam de præsentia in ordine ad spatium, & ad alia entia creata: que si tacite hanc restrictionem non involuat, falsa erit, & abstrahendo ab omni præsentia in ordine ad ens creatum & in creatum dici non potest, creatura sine præsentia superaddita non est præsens, quia adhuc tunc est præsens Deo, & præsentiam habet secum identificatam.

Obiiciens primò. Etiam si repugnet creaturam aliquam non dependere à Deo, dependet per actionem superadditam: ergo etiam si repugnet non esse Deo præsente, est præsens per modum superadditum. Respondeo, disparem esse rationem, quia licet repugnet creaturam non dependere à Deo, noscum eandem creaturam posse diverso modo dependere, & indifferentiam habere ad dependentiam per educationem aut per creationem, ex quo inferimus in actu secundo non dependere per suam entitatem, sed per aliquid superadditum, numquam autem nouimus creaturam habere indifferentiam ad habendum diversum approximationem cum Deo. Secundò quod validè notatum dignum est. Dependens superaddita, quam damus creaturæ respectu Dei, non supponit existentiam creaturæ, & ita non possumus arguere: dependentia est superaddita: ergo potest creatura iam existens non advenire, non enim est creatura iam existens ante dependentiam. Approximationem autem si constitueretur in præsentia superaddita, constitueretur in aliquo, quod supponit creaturam iam existentem, ex qua suppositione licet inferi illam approximam.

approximationem posse creaturæ non aduenire, & illam posse non esse intimè Deo præsentem, ac proinde ut dicatur repugnare creaturæ non esse intimè præsentem Deo, ponenda est hec intima præsentia non in aliquo posteriore ipsa creatura, quod illi potest non aduenire, arguimus enim ex eo quod præsentia sit superaddita creaturæ, posse creaturam existere absque omni præsentia, & non possemus arguere: actus est distincta ab effectu: ergo effectus potest esse sine omni actione, quia eo ipso, quod sit effectus supponit actionem, & non supponit ad illam entitas verù, que præsens constituitur non supponit præsentiam ad suam existentiam, potius sua existentia ad præsentem supponitur.

Obiectio secundò. Creaturam esse præsentem Deo nihil aliud est quam esse in eodem spatio cum Deo: sed creatura sine præsentia non est in spacio: ergo non est in eodem spacio cum Deo. Respondeo negando primum antecedens, sicut enim probauit Punct. 3. Deum non esse in spacio. Fatoe semper nos concipere intimam præsentiam per ordinem ad patium, & vix posse hoc ordine seculuo de illa loqui, constat tamen rationibus, quibus spatium imaginarium impugnauimus non dari talem ordinem, quapropter in re admittendus non est, licet sine illo rem concipere non possumus.

P Y N C T V M I X.

An corpus possit esse circumscripturne in duplo loco.

Corpus esse in duplo loco definitiū, & in uno circumscripturne, & definitiū in altero sanctum est fide, quia docemur Christum esse in Cælo circumscripturne, & definitiū sub speciebus panis in omnibus locis, in quibus celebratur sacramentum Eucharisticum. Procedit quæstio de duplo præsentia circumscripturna. Defendant partem negacionis Sanctus Thomas, D. Bonaventura, Capreolus cum aliis Thomistis, quos refert Pater Soar tom. 3. in 3. part. disp. 48. sect. 4. quibus consentit Pater Vaquez part. disput. 159. cap. 5. Affirmatiū par tem, quam verissimam esse censeo, defendit Pater Soar cum Scoto & aliis plurimi, quos ipse refert ibid. quibus additum Patrem Vasquium tom. 4. disput. 6. quæst. 3. part. 1. §. 23. qui ait oppositam sententiam à Catholicis reici, vt minus congruentem veritati fidei: Conimbr. lib. 4. Physic. cap. 5. q. 5. art. 2. Rub. lib. 4. Physic. Agid. Coninke ad quæst. 75. 3. part. art. 4. dit. 3. Hurt. disput. 14. sect. 5. Arriag. disput. 14. sect. 8. subsectione 2.

Conclusio nea supra traditam proba. Repugnancia ciuidem corporis in duplo spatio tantum oritur ex impossibilitate formarum, quarum una petet ut Deus fabratur concursum, quo conseruabit alterā: ergo poterit Deus vincere hanc impossibilitatem præstando concursum, quem subtrahit altera forma petebat, exigentia enim forme non cogit Deum, ita ut non possit contra talem exigentiam operari. Secundò probatur à paritate præsentia definitiū: sicut enim corpus potest habere unam præsentiam definitiū, & aliam circumscripturnam, & duplē definitiū, & duplē circumscripturnam habere poterit, quia non est major oppositio præsentia circumscripturna cum alia circumscripturna, quam definitiū cum definitiū, & cum alia circumscripturna. Ultimò confirmando est conclusio ex eo quod nullam inuoluat repugniam corpus in duplo loco circumscripturne existens, quod solutiones argumentorum euincunt.

Obiectio primò. De ratione præsentia circumscripturna est constituere corpus intra hoc spatio, ita ut non possit esse extra illud: ergo posito corpore circumscripturne in hoc spatio non potest esse extra illud: ergo non potest esse in alio. Hæc obiectio videtur impugnare Eucharistia mysterium, quia si de ratione corporis præsentis circumscripturna est, vt corpus non sit in alio spatio, de ratione præsentia circumscripturna, quam Christus habet in Cælo erit ita constituere corpus Christi in spatio cœlesti, ita ut non possit esse in alio: ergo non poterit esse in Eucharistia: pessimū consequens, & illatio ad homines facta contemnda. Dices de ratione præsentia circumscripturna esse vt corpus non sit in alio spatio circumscripturne, non vero vt non sit in alio definitiū. Catholicè dictum non tamē philosophicè. Unde hanc differentiam colligis: præsentia enim primarius effectus totus est positius, videlicet

cet constituere corpus in hoc spatio, hoc autem quod est non esse in alio est quid negationum extra formalem rationem positiva præsentia, licet hæc positiva præsentia illam exigat negationem eo modo, quo calor exigit negationem frigiditatis quia omnino est extra constitutum calor, & præsentia circumscripturna æquæ exigit negationem alijs præsentia definitiū, & alijs circumscripturna in eodem subiecto, quia naturaliter cum utraque incompositiblē est. Ad argumentum in forma negandū est primum antecedens, vel distingendum maioris claritatis gratiæ: de conceptu præsentia circumscripturna est constituere corpus in hoc loco, ita ut non sit in alio, distinguo de conceptu primario inseparabili, nego antecedens, de hoc enim tantum est constituere corpus in hoc spatio, adde si placet, & exigerem non sit in alio, quod totum est quid positum: de conceptu secundario & separabili à primario tanquam effectus à causa, sicuti separari potest expulso caloris ab informatione frigiditatis, concedo antecedens: deinde nego consequentiam.

Obiectio secundò. Si corpus pateretur in duplo loco diuidetur & separaretur à se ipso, hoc implicat: ergo implicat ponit in duplo loco. Quam separationem potes inuenire in duplo præsentia circumscripturna, quam meditari non possis in duplo definitiū respectu eiusdem corporis? Non vacat hæc latius expendere. Respondeo: corpus non diuidi per repetitionem præsentiarum, neque à se ipso separari, si separatio dicat aliquid negationum, seu negationem alicuius approximationis, quia totum corpus, quod erat in hoc spatio, seruat tota approximatione, quam secum ipso, & cum aliis corporibus habebat, ponitur in alio loco per repetitionem, & multiplicationem præsentiarum, & non entitatis corporis secundum se.

Obiectio tertio. Non potest corpus occupare spatium maius illo, sed si haberet duplē præsentiam occuparet spatium maius illo: ergo non potest illam habere. Confirmatur: Corpus ex vi huius præsentia circumscripturna commensuratur cum spatio, ita ut totum corresponteat toti spatio, & pars corporis parti spati, & non ultra: ergo posita hac commensurazione corpus non posset ultra hoc spatum. Ultra: corpus per præsentiam circumscripturnam constituitur intra hoc spatum: ergo non potest esse extra illud: ergo non potest esse in alio permanente hac præsentia. Respondeo: corpus non posse occupare per unam tantum præsentiam spatium maius illo, posse tamen per duplē præsentiam occupare spatium duplo maius illo, quia ex vi cuiuscumque præsentia occupat spatium sibi æquale, & duo spatia, quorum quodlibet est æquale corpori, simul sumpta illud excedunt. Alio modo dico corpus cum duplo præsentia non occupare spatium aliquid maius illo, sed duo spatia, quorum quodlibet est æquale, que non unum constituit, quia spatia per ordinem ad præsentiam distinguiuntur, & sicuti duplex præsentia circumscripturna non unam maiorem constituant, ita neque duplex spatium his præsentis respondens non constituit unum maius, sed est duplex, illorumque quodlibet æquale locato. Ad confirmationem dico corpus ex vi præsentia circumscripturna commensurari huic spatio, ita ut non corresponeat alijs spatio per eamdem præsentiam, quod vero per aliam præsentiam alijs spatio corresponeat, vel non corresponeat, non pertinet ad rationem formalem constitutum huius præsentia. Ad illud, quod ultimum additur, dico corpus per præsentiam circumscripturnam constitui intra hoc spatum, quia permanente non potest esse extra, si illud extra importet negationem, hoc est corpus non existere in hoc spatio, posse tamen esse extra, si dicat aliquid positum, videlicet esse in spatio distincto ab ito.

Obiectio quartò. Si corpus posset esse in duplo loco, posset esse ubique: ergo posset esse immensum, quod est absurdum, quia immensitas est propria Dei. Qui rationibus his fidant, existimare illarum non fugere difficultatem, si illas omitteremus: hac de causa illas resero, et si nihil difficultatis in illis inueniam, quod quisque male terminis philosophicis cinctus non dissoluet. Argumentum non retorreo in præsentis definitiū, quia me vellem ad difficiliora seruare. Respondeo dato corpore posse esse ubique, adhuc non inferri esse immensum, quia esset ubique per repetitionem præsentiarum distinctionarum, immensitas autem Dei est una simplex entitas. Secundò immensitas Dei est identificata cum ipso Deo infinita &

indefectibilis, praesentia autem, ex vi quarum creatura esset vbiq[ue] essent distincta à creatura finita & defectibiles. Dedi corpus posse vbiq[ue] ponit, quia ad difficultatem propositam soluendam nihil referebat, ne modū difficilioris mouerem quæstiones, licet ita contingere non possit, quia non potest dari corpus infinitè extensum, neque ita extensum ut non possit magis extendi, vt probauit Controversia 14. Paneto 4.

Vidit Pater Vaquez fundata Thomistarum, cum quibus in hac sententia foedus inierat, solida non esse, quapropter aliud fibi quiescit, nescio an efficacius alii. Sic arguit: si corpus posset ponit in duplice loco, posset in vtroque naturaliter moueri: sed implicat corpus naturaliter moueri duplice motu: ergo implicat ponit in duplice loco. Antecedens probatur: corpus positum in duplice loco vtrōbique habetur gratuitate: ergo vtrōbique grauitaret, vt moueretur: ergo moueretur vtrōbique: ergo duplice motu, non enim potest corpus in duplice spatio distanti simplici motu moueri. Respondent nonnulli corpus posse naturaliter duplice motu moueri ex suppositione quod fuerit in duplice spatio constitutum. Non assentor, quia duas praesentias acquirendæ essent per duplum motum, & vna peteret negationem alterius, etiam si duas aliae præcessentes, quod per accidens se habet respectu harum praesentiarum, non enim ex eo quod illa præcessent amitterit ita incompossibilitatem, quam habent ex natura sua: ergo etiam si aliae præcessent non poterunt ita naturaliter in eodem subiecto componi: ergo non poterunt simul ab agenti naturali in eodem subiecto produci. Respondent alii corpus nullum mouendum esse, quia non potest vtrōbique moueri, & non est maior ratio vt moueat in hoc loco quam in illo. Displicet etiā hic dicendi modus, quia si non est maior ratio vt moueat corpus in hoc spatio, quam in illo. Dei erit decernere spatum per quod sit mouendum, & praesentiam producendam in corpore se mouente, qui sicuti cùm tantum est applicatum vt moueat per hoc spatum, decernit Deus praesentiam, producendam ex pluribus, quas potest producere in eodem spatio, inter quas non est maior ratio, vt potius hæc quam illa producatur: Sic quando est corpus applicatum ad producendas praesentias in duplice spatio decernet Deus vnam praesentiam producendam, ex illis, quas potest in vtrōque spatio producere.

Respondeo Deum conseruantem seu producentem duplum praesentiam in eodem corpore vtramque simul conseruare contra exigentiam alterius, quia vtrōque mutuū petit alterius corruptionem, quod si Deus non tantum decreuit conseruare has praesentias contra exigentiam mutuam, quam habet qualibet vt destruatur altera, sed etiam contra exigentiam cuiuscumque alijs agentis naturalis, tunc corpus non posse moueri ab aliquo agenti naturali, quia corpus non potest nouam praesentiam acquirere, nisi destruendo præcedentes: ergo si præcedentes destrui non possunt ab aliquo agenti, non potest ab aliquo noua alia produci. Idem continget si Deus decreuerit independenter à quocumque agente naturali oppositum, exigente conseruare praesentiam vnicam, quam modū habeo, tunc enim à nullo agente naturali posse moueri, quia non potest fieri motus, aut acquisitione noua praesentia nisi per destructionem præcedentis in eodem subiecto. Si verò Deus conseruaret duplum illam praesentiam, etiā independenter ab exigentia mutua, quam qualibet haberet ne conseruaretur altera, dependenter tamen ab alijs causis naturalibus, quæ ex se haberent virtutem ad illas praesentias producendas, tunc corpus naturaliter moueretur, & acquireret nouam praesentiam, ex vi cuius corrumperentur duæ, quas anteab haberat. Corpus esse mouendum probatur ex eo quod grauitaret, & ex se haberet virtutem ad producendas praesentias, & duplex praesentia præcedens illius productionem non impediret, quia si ob aliquam rationem duplex praesentia impedit productionem alijs, maximè quia alia producenda esset incompossibilis cum illis: hæc tamen ratio sufficiens non est, quia etiam quando corpus habet vnicam praesentiam, illa est incompossibilis cum alia ventura, & tamen non impedit illius productionem, sed definit esse ad aduentum alijs, sic continget duplice illi praesentia, quia forma incompossibilis non ex eo quod incompossibilis sunt, impedit efficaciter productionem, alijs nunquam expellerentur, sed tantum inferatur ex incompossibilitate non conseruari simul omnes, sed

corrumperi antiquas aduenientia alia incompossibili. Corrumpendam esse vtramque praesentiam antiquam alia adueniente, facilē probatur, quia cùm noua adueniens non possit naturaliter componi cum aliqua alia praesentia existenti in eodem subiecto, perit nullam conferuari in eodem subiecto, ac proinde omnem præexistentem corrupti.

Ad argumentum adductum ad probandum corpus vtrōbique esse mouendum, Respondeo, corpus vtrōbique perteneri moueri in altero spatio, non tamen vtrōbique perteneri moueri vtrōbique, hoc est habere in vtrōque loco exigentiam mouendi se in altero, non verò habere in aliquo exigentiam se mouendi in vtrōque, quia tantum exigit id, quo indiget ad sui conseruationem, & quod naturaliter potest habere; cùm autem tantum exigit ad sui conseruationem acquirere proprium centrum, quod per motum in vnico tantum spatio exercite potest acquirere, & cùm tantum possit naturaliter vnicum habere motum, sit tantum exigere moueri in vnico spatio, licet haec exigentia sit in omni loco in quo est corpus. Si roges in quo spatio moueretur? Respondeo ceteris paribus mouendum esse in spatio centro viciniori, quia corpus semper tendit in centrum per lineam brevissimam, si autem in uno spatio sit minor resistentia medij quam in alto, haec minor resistentia ad motum conductet ut potius in hoc spatio sit, quam in illo, exempli gratiæ lapidem ponas Roma in medio aeris, & Matriti supra saxum ingens, etiam si brevior sit via in centrum per spatum Matritanum quam per Romanum, per hoc fieri motus, & non per illud, quia lapsus valens vincere resistentiam aeris Roma non valet. Matriti vincere resistentiam faxi impeditis motum. Si verò omnia sint paria, decernet Deus in quo spatio sit corpus mouendum. Haec de motu grauium, & levium, viuentia autem poterunt se determinare vt mouantur potius in hoc spatio, quam in illo, sicut ego modū indiferens vt moueat versus Orientem, vel Occidentem, liberè motum versus Orientem dirigo.

P V N C T V M X.

De accidentibus corporis existentis in duplice loco.

Varia sunt accidentia de quibus in questionem vertitur, an possint, & debeant comitari vtrōbique corporis existentis in duplice loco: quædam dependentia à loco sicuti praesentia, & motus, ex vi cuius hæc producuntur: alia independentia à loco sicuti calor, & frigiditas: quædam dependentia in conseruari à causis primo producentibus, sicuti lux & species misse ab obiectis externis sensibus: alia quæ hanc dependentiam ignorant. De his omnibus quid tenendum sit distinctè explicabo.

§. I.

De accidentibus dependentibus à loco.

Nihil hucusque certius fuerat in Philosophia, quam praesentias esse omnino immobiles, ita essentialiter affixas huic spatio, vt illis repugnaret in alio existere, ac proinde implicate corpus Roma habere praesentiam, ex vi cuius Matriti constituitur. Eo tamen ingenio pollent nostrorum Magistrorum vt nouas quotidie solidis fundamentis questiones excent, quæ priscos latuere doctores.

Affirmant doctissimi recentiores corpus posse habere Romæ eamdem praesentiam, quam habet Matriti, non quia ex vi vnius praesentie Matriti, & Romæ constitutur, sed quia postquam ex vi vnius praesentie est Roma constitutum, & ex vi alijs Matriti constitutur, potest fieri præsens Romæ, & similiter praesentia ex vi cuius Romæ existit potest Matriti fieri præsens. Fundamentum recentiorum hoc vnius est: Ex eo quod praesentia per se ipsam essentialiter respicit hoc spatum tantum infertur non posse non illud respicere, hoc tamē non impedit posse aliud respicere per modum sibi superadditum, ita ut duplex spatum simul respiciat, vnum per se ipsam essentialiter, quod non potest non respicere, aliud accidentaliter per modum superadditum, quod potest non respicere deficiente modo illo superaddito. Exemplum non incongruum huic materia ministrat vnius integralis partium quantitas quæ per se ipsam respicit extremæ, quæ vnit partes videlicet quatuor, & per modū superadditū materiæ primæ vnius.

sic

Punct. X. De accidentibus corporis existentis in duplice loco. §.II.

319

Sic volunt isti recentiores in praesentiis contingere per se possas respiciens in hoc spatium & potentibus per modum superadditum aliud spatium respicere. Eamdem doctrinam inuenio apud Arriag. disp. 4. Metaph. sect. 13. subsect. 2. vbi ait probabilitate dici posse substantiam crearam, etiam si modus proprius naturae, posse naturam alienam terminare per modum alium superadditum, ita ut terminetur duplex naturam propria per se ipsum essentialiter, alienam accidentaliter per modum superadditum. Negat autem Arriaga id posse in praesentiis contingere, & tanquam certum statuit disp. 14. Physica sect. 9. non posse corpus habere in hoc loco praesentiam, quam habet in alio, in quo consequentiam ego desidero. eadem enim est ratio de praesentiis respiciens in hoc spatium, & de substantiis respiciens inessentialiter hoc subiectum, etiā possit per modum superadditum extraneum subiectum respicere retento respectu ad proprium ipsius identificato. Similiter praesentia poterunt respicere per modum superadditum spatium alienum retento respectu ad proprium cum illis identificato. Consequentius philosophophi sunt alii Magistri, qui eodem modo de omnibus hanc doctrinam tradunt & affirmant actionem per se ipsam dependentem ab hoc principio, hac dependenti retenta posse per modum superadditum ab alio dependere.

3 Affirmo cum communi sententia praesentiam respiciens hoc spatium non posse neque de potentia Dei absoluta aliud respicere per modum superadditum, & ita non posse corpus habere Romae praesentiam, quam habet Matriti. Monet me ad hanc sententiam defendendam consensus omnium doctorum in hac re, & debile fundamentum, cui opposita ininititur, ea enim que contra communem sententiam traduntur singulari ratione debent probari, non pura argumentorum evasione, prater quam nihil inuenio, quod hanc singulariter propugnet sententiam. Secundum illa que consequenter satis ad hanc doctrinam dicuntur de actione terminante aliam actionem, illam nihil difficilorem reddunt, & pluribus absurdum esse suadent, actionis enim actionem dari nullus huicque probatus Philosophus non absurdum esse putauit. Infuper quis non rideat hominem dicentem posse praesentiam quam modò hic habeo fieri Romae praesentem me tantum Compluti existente: quod inferri ex hac sententia sic suadeatur: Si modò praesentiam hanc quam habeo Compluti ponere Romanus per modum superadditum, illa esset Romae, ut supponimus & ego non esset Romae per praesentiam, quam hic habeo, & denuo Romae est posita, quia licet ipsa modò sit Romae, & antea non fuisse, tamen intrinsecè eadem est, & non potest per se ipsam praestare effectum, quæ ante no[n] praefabat, quidquid enim entitas praefabat per se ipsam quocunque alio adveniente, vel deficiente semper praefat, sed antequam haberet illum modum non me Romae constitueret ergo neque modo per se ipsam me Romae constitutus. Neque ego calo posito esse Romae per modum superadditum mea praesentia, quia ille modus non est modus mei, sed mea praesentia: ergo non me, sed meam praesentiam praesentem constitutus: ergo ex eo quod mea praesentia sit Romae per modum superadditum, ego ex nullo capite ero Romae: ergo secundum hanc sententiam potest mea praesentia esse Compluti & Romae & ego tantum Compluti. Quod si hoc velit deuorare, audacia non ingenio vincet eos, qui à communi Philosophorum consenserunt sine fundamento recedere nolunt.

4 A priori impugnanda est hac sententia ex incapacitate praesentie ad recipiendam aliam, & ad determinandam unionem cum alia praesentia, quam incapacitatem in sero ex eo quod nullum sit fundamentum ad affirmandum praesentiam capacitem habere, quod saltem respectu existentium mihi firmum est, non enim debemus sine positivo fundamento virtutes ignotas entitatis cōcedere. Secundum quia praesentia ex sua natura essentialiter ordinatur ut subiectum praesens constitutus, & spatium respicit propter subiectum ut illud in tali spacio constitutus: ergo tantum potest respicere spatium, in quo potest subiectum constituere: sed praesentia quam habeo Compluti non potest me constitutere in spacio Romano, quod per se non respicit, quia praesentia tantum constitutus corpus in spacio, quod per se respicit: ergo non potest respicere spatium Romanum, adhuc per modum alium superadditum. Ultimè impugnatur haec ratio, ratione, quæ sapientis sum ad probandum non posse unam actionem aliam tanquam termina-

num respicere, quia ex natura sua esset superflua, semper enim terminū respiceret, quia illa ablata esset per se ipsam existens, quod etiam contingere in praesentia afficiente aliam quæ subiectum afficeret per se ipsum in spatio constitutum independenter à praesentia superaddita. Hæ ratios non ita rem demonstrant, ut non possit quis facile respondere, verumtamen nullam adducunt, qui oppositam sententiam defendunt, quæ cum illarum aliqua possit comparari, illisque accedit torius schola consensus circa conclusionem, quam propugno, quibus inconcusa debet itare sententia ab omnibus admissa.

Ad exemplum adductum de unione integrali quantitatis, quæ per se ipsam respiciens partes quantitatis per aliam unionem respicit materiam, Respondeo, speciale esse fundamentum ad hanc doctrinam admittendam in omnibus, quæ caremus in actionibus, & praesentiis, constat enim unionem integram quantitatis viri materia & separari ab illa: ex quo recte inferimus terminare aliam unionem superadditam, nunquam autem experti sumus praesentiam aliquando respicere, & aliquando non respicere spatium distinctum ab illo, quod semper per se ipsam respicit, scuti neque experti sumus actionem aliquando dependere, & aliquando non dependere à distinto principio ab illo, à quo semper per se ipsam dependebit autem diuersum est fundamentum, diuersa est philosophandi ratio seruanda. Ratio huius diversitatibus haec esto: Praesentia huius subiecti tantum ordinatur ad subiectum praesens constitutum, & ita tantum potest respicere spatium, in quo subiectum constituit ut supra dicebam. Unio vero integralis quantitatis non tantum est propter vienandas partes quantitatis, quas afficit, sed propter constitutum quantum subiectum, ac proinde præter partes quantitatis, quas per se ipsam respicit, potest respicere subiectum, quod quantum constituit, quia materia prima non tantum quanta constituitur partibus integralibus quantitatis, sed etiam unionibus earumdem partium, tota enim quantitas secundum partes, & uniones, quas includit materiam quantificatur.

§. II.

*Quæ accidentia possit corpus bilocatum habere
virobique.*

Prima CONCILIO. Omnia accidentia, quæ propter ipsum incompositibilitatem formalem, aut propter incapacitatem subiecti non potest corpus habere simul naturaliter, aut supernaturaliter in eodem loco, eodem modo illa habere non potest, etiam in duplice loco constitutus. Exempli gratianoi potest corpus naturaliter in uno loco esse calidum ut octo, & frigidum ut octo, neque constitutum in duplice loco poterit naturaliter esse in uno calidum ut octo, & frigidum ut octo. Similiter in probabilis sententia non potest homo etiam supernaturaliter in uno loco constitutus habere assensum, & disensum circa idem obiectum, neque supernaturaliter poterit postquam fuerit in duplice loco constitutus, in uno assentiri, & dissentiri in alio circa idem obiectum. Ratio facilis est: incompositibilitas formarum non est in ordine ad spatium commune, sed in ordine ad subiectum commune: ergo quantumvis loco separantur, si subiectum commune maneat, habebunt eamdem incompositibilitatem, & eamdem repugnantiam inter se, quia calor introductus in hoc subiectum non petit præcisè ne frigidas informet subiectum in hoc loco, sed absolute petit ne frigidas informet subiectum, seu negationem frigiditatis informans hoc subiectum, quod est petere ne frigidas in hoc loco, neque in aliquo alio subiectum informet. Similiter quando subiectum ex defectu capacitatis non potest dum exitus in uno loco duplē formam recipere, etiam in duplice loco constitutus, manet cum eadem incapacitate: quia noua praesentia non addit nouam capacitatem subiecto: ergo si non poterat duplē illam formam in uno loco recipere ex defectu capacitatis, neque in duplice loco poterit formas illas recipere. Quod si non posse duplē formam recipere subiectum existens in uno loco, non ex defectu capacitatis, sed ex defectu applicationis proueniret, illas posset recipere existens in duplice loco, quia iam noua applicatio per nouam praesentiam illi adueniret, ex defectu eius non poterat formas illas recipere. Rem declarat exemplum: non potest idem ignis calcare duo corpora, quorū unum Romae, alterum existit,

D 4 Matri-

Matrii, non ex defectu virtutis quia si vtrumque corpus Matrii existeret, posset calefieri ab igne, quem suppono Matrii existere, si autem illi igni noua addatur praesentia, ex vi cuius Romae constituantur, poterit vtrumque calefaceri.

7 Ex hac conclusione infero, quod si corpus existens Matrii, & Romae vtrobique calidum, vel tantum Romae, frigiferetur, calorem à subiecto esse expellendum non tantum Matrii, sed etiam Romae. Rationem dedi: frigiditas petit negationem caloris in hoc subiecto: ergo petit ne calor Matrii, neque Romae subiectum informer. Secundò frigiditas petit corruptionem caloris: ergo petit calorem nullib[us] manere, quod enim alcibi manet corruptum non est. Obiicies sequi ex hac doctrina agens naturale naturaliter agere in distans. Respondeo agens naturale posse naturaliter agere in paucum distans, quando paucum non tantum est distans, sed etiam propinquum ut contingat in nostro casu. Secundò, respondeo frigiditatem corruptem calorem non agere physicè sed moraliter, quia corruptio caloris non physicè, sed tantum moraliter ab informatione frigiditatis procedit, & inconveniens non esset agens naturale moraliter agere in paucum distans.

8 SECVNDA CONCLVSIQ. Omnia accidentia absoluta à loco, que non dependent in conseruari à suis causis possunt naturaliter corpus vtrobique comitari (dico naturaliter secluso miraculo ponendi eamdem entitatem in duplice loco, quod in hac materia supponitur.) Ratio est perspicua: accidentia illa non sunt affixa loco: ergo possunt in quocumque loco constitui, alijs sunt capacia duplicitis praesentiarum: ergo possunt esse in duplice spatio, in quo corpus cui inheret fuerit constitutum: ergo possunt corpus bilocatum vtrobique comitari.

9 TERTIA CONCLVSIQ: Etiam accidentia dependant in conseruari à causa in uno tantum loco applicata corpori bilocato possunt vtrobique naturaliter corpus comitari, v.g. potentia visiva existens Matrii, & Romae potest vtrobique habere speciem impressam dependentem in conseruari à colore Romae tantum existenti: Hæc conclusio potest duobus modis defendi. Primo dici potest speciem impressam productam à colore existente Romae non egere actione existente Matrii terminata ad ipsam existentem Matrii, sed sufficere actionem esse Romae tantum intime presentem speciem, vt ipsa species possit esse Romae & Matrii. Secundò dici potest actionem, & terminum esse Matrii, & Romae, etiam principium effectuum talis actionis tantum si Romae, quia actio ut sit in duplice loco non indiget in utroque esse principio applicatum, sed sufficit in uno loco hanc habere applicationem, ut in duplice loco possit. Utroque modo conclusionem defendam. Assero actionem tantum indigere esse applicatum principio in uno spacio, ut possit esse in duplice, quod sic probbo. Ut actio dependat à suo principio tantum indiget esse illi approximatam: ergo modò sit illi approximata poterit ab illo dependere etiam si distans. Confirmatur: etenim distantia potest esse impedimentum ut actio dependeat ab agente, quatenus impedit approximationem, sed casu quo actio in uno spacio esset approximata de facto, distantia non impedit approximationem hanc dependere ab agente, seu non esset impedimentum, ne existaret actio, quia per se ipsam ab agente dependet. Confirmatur: approximatione actionis ad suum principium tantum est conditio ad substantiam actionis: sed substantia actionis intrinsecè est omnino eadem, sive sit in duplice loco, sive in uno: ergo easdem omnino conditiones requirit ad substantiam sui existentiam, sive sit in uno loco, sive in multiplice: sed quidam est in uno loco tantum petit esse approximatum in uno loco: ergo quidam est in duplice præcisè ad substantiam actionis tantum petit esse approximatam in uno loco principio, à quo procedit: ergo substantia easdem actionis existens in duplice loco contenta erit ad sui existentiam, modo in uno loco sit approximata agenti.

Dices actionem indigere duplice approximationem: unum suo principio, non præcisè sed ad existendum in duplice loco. Contraria: indigere duplice approximationem non existendum, sed ad existendum in duplice loco est indigere duplice approximationem, non actionem ipsam, sed duplum illam præsentiam, ex vi cuius actio ponitur in duplice loco: sed duplex illa præsentia non indiget duplice approximatione actionis ad suum principium: ergo neque ratione ratione sui, neque ratione præsentiarum indiget dupli-

approximatione ad suum principium ut possit esse in duplice loco. Minor probo: cetera patent: præsentie affientes actionem tantum exigunt approximationem cum principiis à quibus procedunt, non cum principio actionis, quam afficiunt: ergo præsentie affientes actionem cum producantur à Deo, & non à principio producente actionem, non exigunt approximationem cum principio producente actionem: ergo actio ratione præsentiarum quas recipit à Deo productas, & non à principio, à qua ipsa procedit, non indiget aliqua approximatione cum suo principio: ergo si ratione sui contenta erat unica approximatione, eadem contenta erit, etiam si habeat duplum præsentiam à Deo productam.

Eodem modo defendo posse effectum existere in duplice loco, etiam si in uno tantum sit approximatione actionis. Probatur à paritate actionis unica tantum applicatione indigentis cum suo principio, ut sit in duplice loco. Non magis dependet terminus ab actione, quam actio à principio, neque majori indiget applicatione terminus circulacione, quam actio cum principio: sed actio potest esse in duplice loco, etiam si principium tantum sit in vno: ergo terminus poterit esse in duplice loco, etiam si actio tantum sit in uno. Redeunt etiam rationes suprà facta, quia approximatione inter actionem, & terminum tantum est conditio ad existentiam substantiae termini secundum se, sed substantia termini est eadem in duplice loco, & in uno: ergo eadem applicatione erit contenta in duplice loco, & in uno, sed terminus existens in uno loco unam applicationem tantum expoicit: ergo eadem, & non aliam exiget, etiam si existat in duplice loco. Secundò, distantia eadem tantum obstat, quatenus impedit approximationem, sed dum terminus sit approximatus actioni in hoc spacio nulla distantia obliter termino, ut per actionem esse recipiat: ergo poterit esse ex vi actionis hic approximata, etiam si eadem actio ex vi alius præsentie distet ab agente.

Obiicies: Actio existens Matrii, & Toleti propter existens Matrii & Toleti dependet à suo principio: ergo propter existens Matrii, & Toleti debet esse approximata suo principio: ergo non sufficiet ut existat Matrii, & Toleti, esse approximata suo principio tantum Matrii. Eodem modo fit argumentum de actione respectu termini item minus existens Matrii, & Toleti, propter existens Matrii, & propter existens Toleti dependet ab actione, seu per actionem, ex vi cuius producitur: ergo ut sit Matrii, & Toleti vtrobique debet esse actionis approximatus, & non sufficiet esse approximatum tantum Matrii. Respondeo actionem dependere à suo principio, seu per se ipsam, ac proinde vbiunque sit habet secum identificatam dependentiam, & est essentialiter dependens, ad quam dependentiam existentem in quibuscumque locis sufficiens est conditio, approximatio in uno loco. Ad formam argumenti Respondeo, Actio propter existens Matrii dependet à suo principio, si illud propter reduplicet tantum similitatem actionis, concedo: si illud propter reduplicet supra actionem præsentiam, ex vi cuius est Matrii, sicuti reduplicare videtur, nego: quia secundum hanc rationem ab illo dependet, à quo dependet præsentia, ex vi cuius constituitur talis actio Matrii: hæc autem præsentia potest produci à Deo, & non dependere proximè à principio à quo procedit actio, sed tantum remotè, seu mediè à actione, non tanquam causalitatem, sed tanquam causâ materiali huius præsentie quæ dependet à suo principio. Eodem modo respondendum est eidem argumento in termino respectu actionis facti, terminus enim formaliter ut existens Matrii reduplicando ly ut supra præsentiam, non dependet ab actione, ex vi cuius ipse producitur, sed ex vi cuius producitur præsentia per quam Matrii constituitur: quod si reduplicatio cadat supra terminum, per ipsam actionem quantumvis distante dependebit vbiunque sit.

Ex his infertur, posita approximatione in hoc spacio inter unionem, & extrema, seu inter quocumque alium modum, & suum subiectum, posse modum (logorum de entitatis non affixis loco essentialiter) existere in quocumque alio spacio, etiam si non ibi subiectum comiteatur, quia quantumvis strictam approximationem exigat cum subiecto, dum in uno loco sit approximatus illam obicit, & nihil prohibet in alio esse distante. Recognoscere rationes suprà factas de actione respectu principij, quæ codem modo procedunt de termino respectu actionum.

Punct. X. De accident. corporis existentis in duplice loco. §. III. 321

§. III.

De his, que necessario utroque corpus comitantur.

14 **D**ixi iam quæ accidentia possint corpus existens in duplice loco comitari in utroque, dicam modò, quæ necessario illud comitantur.

15 **Q**UARTA CONCLUSIO. Quiescumque subiectum patitur aliquam corruptionem partis vel forme inherens cuiusvis modi, aut entitatis, eamdem patitur ubicumque erit entitas illa corrupta, verbi gratia, erat corpus secundum omnes sui partes infinitas, & secundum omnia accidentia sibi debita Matrii, & Toleti, eo ipso quod Toleti diuidatur brachium, Matrii continget eadem diuisio, & eo ipso quod Matrii corrumptur pars aliqua subiecti, vel aliquod accidens illi inherens, ut si Matrii moriatur, similiter Toleti mori necesse erit, quæ omnia ita sunt necessarij connexa, ut alter de potentia Dei absoluta contingere non possint. Ratio est facilis: brachium diuidi, seu corrupti unione inter brachium & corpus, quod est idem, & corrupti partem aliquam corporis vel accidentis illi inherens, seu viuens mori, non dicit tantum negationem presentis entitatis corruptæ in hoc loco, seu entitatem corruptam non esse in hoc loco, sed entitatem non existere in rerum natura: unde ut dicatur hoc accidens alicubi corruptum, neccesse est non esse illius entitatem in rerum natura, & consequenter nullibi esse, quia quod non est existens, alicubi esse non potest: ergo eo ipso quod corrumptur entitas existens Matrii definit esse in rerum natura ergo definit esse in omnibus locis, in quibus antea erat: ergo si erat Matrii, & Toleti definit esse, definit esse Matrii & Toleti: ergo implicat corrupti entitatē existentem in duplice loco, & non corrupti in utroque, cum definit esse in utroque, & in illo loco dicatur entitas corrupti quando incipit non existere, in quo immediate antea erat. Confirmatur: si existente homine Matrii & Toleti, illius viuo defineret esse Matrii, & Toleti permaneret, tantum si usset corrupta presentia, quam habebat viuo Matrii, & non entitas unionis, que Toleti permanebat: ergo ad hoc ut corrumptur requiritur nullibi esse, seu permanere, & implicat unionem corrupti, & alicubi existere.

16 Ex hoc inferes, quod si viuens ponatur Matrii, & Roma, & postea definit esse Romæ illius forma, & tantum ibi permaneat materia; Matrii verò perfueret materia & forma, tunc dici non posse, viuens Romæ esse mortuum, bene tamen Romæ non viuere, quia Romæ non erat illius vita, quod sufficit ut dicatur Romæ non viuere, non tamen ut dicatur mortuum esse, quia Romæ mortuum esse dicit immediate antea Romæ existisse, & modò non existere in rerum natura. Sic de Petro modo Compluti tantum existente verò dicitur Romæ non viuere, & dici nequit Romæ esse mortuum, aliud enim est Romæ non viuere, aliud Romæ mori, ut sèpè dixi. Hæc si attenè inspiciantur, per se nota sunt.

17 **Q**UINTA CONCLUSIO. Naturaliter loquendo omnia accidentia independentia à loco, etiam si dependant in consenseru à causis applicatis in uno tantum loco, & omnes actiones, ex vi quarum accidentia producuntur, comitantur corpus ubicumque fuerit. Dico, naturaliter loquendo, non quia naturaliter possit poni aliquod accidentis in duplice loco, sed quia ex suppositione, quod Deus de potentia absoluta corpus in duplice loco constitutus, congruum est, ut eadem potentia ibidem simili accidentia constitutas. De accidentibus, que non dependent in consenseru ab aliqua speciali causa applicata tantum in uno loco, probatur nostra conclusio ex sacrosancto Eucharistiae mysterio, in quo ex vi verborum sub speciebus panis tantum ponitur corpus Christi, & sub speciebus vini tantum ponitur sanguis, quia tamen naturale est ut corpus sanguinem comittetur, & sanguis corpus, inferunt Theologi, Patres, & tota Ecclesia sub utraque specie esse corpus, & sanguinem Christi ergo naturale est ut ubicumque sit corpus illud comitentur omnia, que in uno loco naturaliter illud comitantur. Doctrinam hanc specialem non habere difficultatem in accidentibus, que in consenseru dependent à causa applicata in uno tantum spatio, neque in actionibus per se ipsas dependentibus à causa in uno tantum loco applicata constat ex conclus. 3. in qua probauimus applicationem factam in uno loco, ut hac acci-

dentia & actiones per se ipsas dependentes à suis principiis possint esse in pluribus locis.

SEXTA CONCLUSIO. Non ita necessarium est hæc accidentia in omni loco corpus comitari, ut non possit Deus corpus Matrii album conferuare, & Toleti non album. Ratio est: albedo constitutus praesens per presentiam distinctam à presentia corporis, quod afficit: ergo potest Deus duplè præsentiam corpori præstare, & unicam albedinem: ergo potest corpus esse Matrii, & Toleti per duplè presentiam, & albedo Matrii tantum per unicam presentiam: ergo potest corpus esse album Matrii, & non esse album Toleti, quia non esse album Toleti, nihil aliud est, quam non habere presentiam Toleti. Secundo, quando corpus existit album Matrii & Toleti, præstantia, quam habet albedo Matrii est distincta à presentia, quam habet Toleti, & à presentiis quas habet corpus Matrii, & Toleti: ergo poterit deficere presentia, quam habet Matrii, reliquis aliis permanentibus: ergo poterit corpus permanere Matrii, & Toleti, & esse album Toleti, & non esse album Matrii, non ex eo quod corpus non habeat albedinem, sed ex eo quod non habeat albedinem præstantia Matrii, quia corpus Matrii esse album non solùm dicit corpus Matrii existere, & habere albedinem, sed Matrii existere, & habere albedinem præstantem Matrii.

E hac doctrina friget ratio, qua intendit probare P. 19 Rub. tractat. de loco, quæst. 8. quem plures recentiores sequuntur, implicare corpus esse album in uno loco, & non in alio, quia sequeretur idem corpus esse album & non esse album, quæ sunt contradictiones, quia albedo & non albedo corpori conuenientia independentia à loco, ex que inferri intendit hanc esse legitimam consequentiam: Corpus est album Matrii, & non est album Toleti: ergo absoluè corpus est album, & non est album. Ex dictis patet quan ineffecta fit hæc argumentatio, & male inferatur: ex eo quod corpus non sit album in hoc loco, verbi gratia, Toleti, absoluè non esse album, quia non esse album Toleti non dicit negationem albedinis, sed dicit negationem albedinis habentis præstantiam Toletanam, seu negationem præstantiæ, ex vi cuius albedo Toleti constituta: & sicut hæc est mala consequentia: albedo non est præstantem Toleti: ergo albedo non est ita hec est mala illatio: corpus non est album Toleti: ergo non est album, arguit enim à non amplio ad amplius negatiuè. Ad rationem dubij respondet corpus esse album, & non esse album esse independentia à loco, ac proinde si corpus sit album sive existat in hoc loco, sive in illo poterit dici corpus est album, esse tamen album Matrii, aut Toleti non esse independentia à loco, quia esse album Matrii dicit formaliter albedinem, & præstantem ex vi cuius Matrii constitutus, & esse album Toleti formaliter dicit præstantiam albedinis. Hec dixerim in mea sententia, quæ accidentibus proprias concedit præstantias, in opinione verò, quæ illa per subiecti, cui sunt vñita, præstantiam in loco constituit, existimo implicationem inuoluerre esse accidens vñitum subiecto existenti in duplice loco, & ipsum accidens in utroque loco non existere.

SEPTIMA CONCLUSIO. Quiescumque passum existens Matrii, & Romæ immutatus ab aliquo agente extrinseco per receptionem aliquius accidentis, caloris, verbi gratia, eundem calorem acquirit in utroque loco, & eamdem receptionem utroque præsentem habet, poterit tamen, diuinâ interuenienti potentia calorem in hoc loco recipere, & non in alio. Hæc conclusio ex duplice praecedenti infertur, quia sicut naturale est poni corpus cum omniis suis accidentibus ubicumque ponatur, ita naturale est ut corpus, quod aliquod accidentis in hoc loco recipiat, illud recipiat ubicumque existat. Conclusio hæc neque propugnari potest ex aliquo principio naturali, aut ratione metaphysica, sed tantum nitetur morali quadam congruentia, ex vi cuius Deus tenetur ex suppositione, quod corpus consenseret in duplice loco omnibus accidentibus, que illi superuenient, in duplice loco constitutus, quam si quis neget, & afferat ex hoc capite tantum teneri Deum corpus primo collocare cum eisdem accidentibus in omni loco, in quo velit illud constitutere, posse verò non teneri noua illa accidentia, que corpori in hoc loco contingunt, in alio constitutere, nulla ratione conuincit poterit.

Obiectis contra conclusionem traditam: Posito passo 21
Matrii

Matrii & Romæ, si agens tantum sit Matrii applicatum, tantum poterit agere Matrii ergo paßum tantum poterit Matrii recipere, quia actio, & receptio sunt idem: ergo non poterit Romæ effectum recipere. Multa latet æquivalatio in primo antecedenti, illam aperio. Agens existens tantum Matrii applicatum passo existenti Matrii, & Romæ tantum posse agere Matrii, potest hunc sensum habere, tantum potest agere per actionem praesentem tantum Matrii; vel potest alium reddere: tantum potest agere per actionem procedentem à principio existenti Matrii, siue actio existat Matrii tantum, siue in pluribus aliis locis. In hoc sensu ultimo propositio vera est, in primo est distinguenda. Actio existens Matrii tantum potest agere per actionem existentem tantum Matrii ex vi agentis là quo procedit, seu que tantum perit Matrii existere ex eo quod procedat ab agente existenti Matrii, concedo: tantum potest agere per actionem Matrii tantum praesentem absolute, ita ut ex eo quod hæc actio procedat ab hinc agente existenti tantum in hoc loco repugniantiam habeat ad existendum in alio loco, si fuerit principium aliud, ex quo in alio loco ponatur, neque ita in cauâ dico: agens applicatum tantum Matrii ageret per actionem existentem Matrii, & consequenter per actionem existentem Romæ, qua est eadé, non tamen ageret per actionem ut existentem Romæ formaliter, quia ita formaliter sumpta actio reduplicat praesentiam Romanam, que non est ratio agendi respectu principij existentis Matrii, & strictè loquendo, neque ageret per actionem ut praesentem Matrii, quia praesentia Matriana, quam habet actio non est ratio agendi, immò probabile est non dependere à principio actionis, tantum est verum dicere, ex vi principij hoc modo applicati, debere actioni hanc praesentiam Matrianam, & non Romanam, quia principium Matrii praesens exigit subiectum praesens Matrii, & cum actioni debetur praesentia in loco, in quo est subiectum, remota debetur actioni praesentia Matriana ex eo quod principium sit Matrii applicatum.

21 OCTAVA CONCLUSIO: Omnes actiones vitalis amandi, intelligendi, videndi, & audiendi comitantur viuens ubique sit. De actionibus vitalibus intelligendi, & amandi sere omnes fatentur, quia actiones haec non dependent à principiis obiectorum; & anima quæ est illarum principium cum speciebus, & habitibus supponitur in omni loco cum eisdem principiis ad operandum. De sensationibus externis negant nonnulli hanc conclusionem, contra quos tradidi conclusio, accidentia, & actiones dependentes in fieri & conseruari à suis principiis tantum indigere esse applicata in unico spatio, ut possint esse in pluribus.

Obicitur recentiores contra hanc repetitionem sensationum externarum: viso existens Toleti representat arcem Regiam cum tanta distantia: ergo existens Romæ debet representare eandem arcem cum eadem distantia, sed non potest Romæ illam cum eadem distantia representare, quia illam Romæ non habet, sed aliam longè maiorem: ergo talis visio Romæ esse non potest. Respondeo visionem existens Toleti representaret arcem Regiam cum tanta distanca viginti paſſuum, veibi gratia, ab alio corpore existente Toleti à Cathedrali templo, v.g. & à me existente Toleti, quam distantiam inter eadem extrema representaret visio Romæ polita, ita ut visio existens Romæ representaret arcem Toletanam non ut distante à templo Romano S. Petri, neque à vidente ut existente Romæ, sed ut distante à vidente ut existente Toleti & ab Ecclesia Toletana in qua nulla est repugnativa, quia tunc visio Romæ existens non representaret distantiam, quæ esset Romæ, sed quæ esset Toleti. Eodem modo visio, quæ Romæ videatur templum D. Petri distans à Capitolio, per tot paſſus, si Toleti poneatur representaret idem templum distans ab eodem Capitolio, non verò distans ab arce Toletana. Itaque Toleti esset visio representans distantiam inter corpora Romana, que non representaret distantia à Toletanis, & Romæ esset visio, quæ representaret distantiam inter corpora Toletana, non verò inter corpus Toletanum, & Romanum, quia haec distantia negri per visionem existentem tantum Romæ, neque per visionem existentem Toleti tantum videatur, & repetitio praesentiarum Matrii & Toleti non constituit obiectum aliquod visum, quod non videbatur, dum qualibet visio simplicem praesentiam habet. Si dubites an corpus existens Romæ & Toleti vi-

dens templum Capitolium Romæ existens, & arcem Regiam Toleti videat distantiam inter Capitolium, & arcem Regiam, negotiū respondeo, quia distantia non videtur corporibus intermediis inter utrumque obiectum non visis, cùm autem illud videns non videat corpora intermedia inter Capitolium, & arcem, non videat utrumque distantiam.

P V N C T V M XI.

An duplex corpus possit esse in eodem loco.

Non posse naturaliter duplex corpus eodem contingere, si spacio negare non poterit, qui non audeat manifesta sensuum experientia contradicere. Cur enim si corpus posset corpus intra se recipere, glans area murum queratur, & toto illius impetu contracte resistere. Quomodo si terra nobis penetrationis repugnantiā aditum non ocluderet, propria grauitate non precipites ad centrum vñque rueremus, postremusque pedem tutè solo figere? Quomodo nos nauis sustinet ne aquis demergamus, nisi quia dum nos in proprium non admittit spatium, nos continet ne ad aquarum spatium perueniamus? Est ergo inter Philosophos omnino certum non posse corpus corpore penetrari.

Duo contra hanc veritatem leuis momenti solent obici. Primum, vas plenum aquâ nummos in se continere, retentâ totâ aquâ, quâm antequam nummi inveniuntur continebat. Secundum vas cinere plenum tantum in se aquam continere, quantum recipere omnino vacuum cinere. Neutrū credo. Forsitan tamen nūmulum aliquem continere valebit aqua vas, cuius labra fissuræ aquam coērcent, ne diffundat, sed ut rursum attollatur ad occupandum nouum spatium, loco illius, quod numerus occupabat. Ad secundam experientiam dico cinerem aqua pondere, ut humectatione comprimi, & multum aeris intra se contentum expellere, quo expulso plus spatium aqua relinquitur, tum etiam ratione aliarum partium, que in subtilissimos spiritus euaneſcent, numquam tamen tantum spatium aquæ permittrit, quantum daretur si vas omnino cinere vacuum esset.

Difficultas est quomodo corpus unum loco pellat aliud. P. Rub. tractat, de loco, quæst. 6. num 71. ait corpus unum formaliter aliud à loco expellere, & penetratione resistere. Difficilis mihi hic resistendi modus est, quia corpus intendens ingredi spatium alterius non intendit subiectum commune informare, quia penetrata corpora non mutuo informantur, neque illorum praesentie idem respiciunt subiectum illis realiter neque quidquam est commune, spatium enim ut saxe dixi est quid chimæricum, & corpora non realiter sunt in spacio: ergo nihil est in ordine ad quod hæc corpora penetrare formale possit habere resistentiam, quam semper cognoscimus in ordine ad aliquod commune, à quo se expellunt, sic calor, & frigus que formaliter opponuntur, resistentiam habent non præcisè secundum suas entitates, sed in ordine ad subiectum. Posset aliquid dicere praesentias illas ex vi quarum duo corpora essent penetrata opponi præcisè secundum suas entitates sine aliquo respectu ad aliquid illis communem: ut praesentia huius corporis eo ipso quod existat in rerum natura exigat, ne existat praesentia, ex vi cuius subiectum illius praesentia, & huius subiectum penetrarentur. Hoc resistentia genus non ex alio capite potest impugnari, nisi quia gratis, & absque ullo fundamento finitur, absque ullo exemplari in rerum natura invenio, nullas enim entitates agnouimus, quæ repugniantiam habent inter se nude sumptas, nisi in ordine ad aliquod subiectum, principium, vel terminum communem. An talis praesentiarum incompossibilitas formalis resistentia dicenda efficit, casu quo daretur, quæstio posset esse de nomine, cum enim non esset per informationem subiecti communis, scutum est resistentia, quam habent calor & frigus, non ita propriè formalis resistentia diceretur, bene tamen ad hoc resistentia genus reduceretur, quia non esset per aliquem actuum influxum, sed præcisè per exigentiam, quam per se ipsas haberent praesentia, ut una postea Deus aliam præexistentem destrueret, vel non antea existentem ne produceret.

Facilius percipio hanc corporum resistentiam in genere causæ

causæ efficientis per impressionem impulsus, ex vi cuius corpus adquirit præsentiam in spatio distinto ab illo, quod corpus impræmptum talem impulsu[m] intendit occupare, vel per immediatam productionem præsentie in spatio distinto ab illo, quod intende[m] occupare corpus se mouens, quod non solum facit, ne corpus aliud quod loco pellit, illud spatiu[m] occupet, sed illi nouam aliam præsentiam producit, que formaliter antiquam expellit, qua corrupta succedit corpus aliud in spacio quod ante[m] hoc occupabat, absque penetratione aliqua.

Obiectio: Quantitas actiū tantum resistit penetratio[n]i ergo poterit illius resistit vi Angelicæ vinci. Maiorem enim impulsu[m] poterit impræmere Angelus ut corpora penetrantur, quam corpora non penetrantur. Respondeo, nullum impulsu[m] posse impræmere Angelum ex vi cuius corpora penetrantur, quia vel illum imprimi vni tantum corpori, vel maiorem huic & minorem alteri, vel utriusque corpori æqualem, cum quolibet corpus intendat alterum proprio pellere loco versus partem oppositam, versus quam corpus impulsu[m] sibi impresto se intendit mouere & æqualem sit virtus & resistentia utriusque, nullum vincet, & ita utrumque proprium locum seruabit, nulla penetratione facta. Si inæqualiter impellantur, corpus, quod maiorem habet impulsu[m] remouebit alterum à proprio loco, & illi absque vlla penetratione succedit.

Posse duo corpora supernaturaliter penetrare omnium scholasticorum consensus tanquam omnino certum stabilit, si ab his Durandum excipias, qui in 4. diff. 44. quest. 6. utramque partem problematicè defendit; sentiunt multi sacrissimis literis veritatem hanc stabilitam esse, ex quibus habes illæso purissimo Virginis vtero Christum Dominum in lucem editum esse, & clausis ianuis coenaculum introisse, & apud Paulum ad Hebreos 4. legitur: *Habentes Pontificem, qui penetravit celos Jesum, &c.* Quæ absque penetratione corporum in eodem loco fieri nun potuerunt. Ceterum non multum hæc testimonia vrgere videntur, quia posset quis dicere Christum Dominum sine transtuler per medium intercedato Virginis claustrum ex vtero fuisse egredium, & simili modo coenaculum introisse relicta vna præsentia, & immediate alia distante producta. Ad illud Pauli dici potest verbum *reverso diuerso modo sumi inter Latinos, ac inter Philosophos, apud illos enim idem sonat corpus penetrare, ac ad illius intimas partes peruenire, sic dicitur maria penetrasse, qui summo se mari creditit.*

Efficacius probo hanc sententiam ex Eucharistia mysterio, in quo omnes partes corporis Christi in quocumque indiuisibili spatijs, solum inuicem inter se penetrant, & cum quantitate panis. Dices in Eucharistia corpus Christi habere præsentiam definitiū, cui non repugnat penetratio partium, potius illam essentialiter inuoluit, corpus autem circumscriptiu[m] præsens ex vi huius præsentie fieri impenetrabile. Si hæc solutio posset subsistere ex illa posset responderi testimonio scripture adiutio porfus Christum præsentiam assumpsiisse definitiū circumscriptiu[m] relicta, dum percurrebat spatiu[m] occupatum Beatisima Virginis corpore, & coenaculi ianuis vt posset se penetrare. Admitto præsentiam definitiū distinctam esse à circumscrip[ti]ua, & arguo à paritate utriusque, non enim de ratione præsentie definitiū penetrare corpus definitiū existens cum alio corpore existens circumscriptiu[m], & tamen quantitas Christi existens definitiū in Eucharistia penetrare cum quantitate panis existente circumscriptiu[m]: ergo eodem modo poterunt duas quantitates circumscriptiu[m] existentes idem spatiu[m] occupare.

Ratione prædicta sententia probatur: nullum est caput, ex quo in ordine ad potentiam diuinam penetratio corporum circumscriptiu[m] existentium repugnet: ergo poterunt penetrari. Antecedens probo: repugnancia capacitat[is] non oritur ex incapacitate subiecti, aut spatiu[m] vt probau[i], sed tantum ex influxu actiū, quo unum corpus aliud remouet à loco quem intendit occupare, vel ex eo quod vna præsentia exigat non esse alterius. Sed potest non concurrere actiū cum quantitate vt moueat aliud corpus, & concurrere vt producat præsentiam, & similiter potest contra exigentiam huius præsentie aliam conseruare: ergo potest Deus non obstante nativa impenerabilitate duorum corporum, illa contra propriam exigentiam arque virtutem penetrare, in quo nulla potest excogitari repugnancia.

Maior est difficultas, an duplex corpus graue penetratum moueretur naturaliter. Negat Pater Valquez, quia sequeretur naturaliter denū penetrari, quia vel mouerentur simul, & sic acquirent aliud nouum spatiu[m] utriusque commune, & naturaliter daretur alia penetratio, vel moueretur vnum, & non aliud, & sic similiter daretur noua penetratio, qui partes profundæ corporis acquirent spatiu[m] quod habebant partes alia aliis corporis, cum quo facta fuerat penetratio, & ita pars que ante[m] fuerat penetrata cum ha[bi]t parte per motum cum aliis penetraretur. Censeo propter hanc rationem non posse ex duobus corporibus diuilibus inter se penetratis viuum moueri immoto alio. Affirmo tamē duo illa corpora naturaliter simul esse mouenda, rationem accipe: Corpus tantum resistit penetrationi per impressionem impulsus, quo semel deuicto naturaliter durat penetratio, quia non nisi supernaturaliter potest dissolui, quia dissoluenda erat per motum vnius quantitatis altera immota, vel se versu[m] aliam partem mouente, quod contingere non potest, vt supra dicebam, aut per destructionem subiecti: quantitas vero, cui penetratio contingit corrumpi non potest secundum aliquam partem sui ab aliquo agenti naturali. Quod si supposita hac penetratione miraculose facta naturaliter durat, quia non est agens naturale, à quo possit destrui, sic possita penetratione corporum poterit alia eisdem corporibus contingere naturaliter propter eamdem rationem, nulla enim erit causa, quæ illam impedit, quia nullum corpus poterit aliud impedit, ne acquirat spatiu[m], quod intendit, & cum utrumque corpus penetrat idem spatiu[m] intendant acquirere, illud naturaliter acquirent. Non posse hec corpora impediri mutuo, ne quolibet acquirat spatiu[m], quod intendit, sic probo. Unum corpus impedit aliud ne hoc spatiu[m] acquirat imprimendo illi impulsu[m], ex vi cuius ab illo remouetur, & in alio spatio constitutur. Corpus graue penetratum cum altero si illi impulsu[m] aliquem imprimet efficit ut illum secum traheret, versus illam partem, versus quam se mouere intendebat cum se non posset mouere, nisi corpus aliud secum traheret: ergo potius vnum corpus alterum penetratum iuaret, vt moueretur, quā illud impedit per impulsu[m], sed nullo alio modo potest corpus impidere motum alterius: ergo nullo modo poterit corpus penetratum secum penetrati motum impidere: ergo utrumque simul mouebitur.

Ex his soluta manet obiectio, quæ sese præ oculis offert. Idem corpus positum supernaturaliter in duplice spatio non potest naturaliter duplex aliud spatiu[m] acquirere: ergo duplex corpus positum supernaturaliter in eodem spatio non potest aliud spatiu[m] utriusque commune acquirere. Cuius dispositio ex doctrina tradita facile reddo. Corpus supernaturaliter positum in duplice loco non nisi supernaturaliter in eodem conferuari potest, quia præsentia, ex vi quarum est in duplice loco per se ipsas repugnant, & ita semper remanent cum eadem repugnancia, & simile aliam haberent, quacumque alia due, quæ denū producerentur, & ita naturaliter produci non poterunt, penetratio vero semel supernaturaliter facta naturaliter potest conferuari, & alia loco illius succedere, quia repugnancia penetrationis non est per resistentiam præsentiarum, quæ semper remanet, sed per impulsu[m], quem unum corpus imprimet alteri, ne cum illo penetretur, & cum hunc non possit impræmere, nisi supponatur non penetratum cum illo, & in diuerso loco constitutum, postquam semel est penetratum cessat resistentia penetrationis quovisq[ue] ita iterum constituantur duo illa corpora positiu[m] vnum extra aliud. Hæc ita compotu[m] in sententiâ afferente corpora actiū tantum penetrationi resistere, quam veriorem puto, si autem dicatur præsentia ipsas, ex vi quarum fit penetratio per suam entitatem opponi, & quasi formaliter resistere, dicendum est corpora penetrata non possit naturaliter moueri, etiam versus eamdem partem, quia præsentia acquirenda inter se essent repugnantes, & ita non possent naturaliter produci.

P V N C T V M XII.

De vacuo.

Vacuum vulgo definitur: *Locus non repletus corporibus, aptus tamen reperi.* In qua definitione redundare videatur illud *aptus reperi*, quia eo ipso quod sit locus, & non sit repletus

repletus habet aptitudinem ut repleatur. Differt ab inani
feu vacuitate illa, quam extra caelos concipimus, quia illa
nullis terminis circumscribitur, vacuum autem dici super-
ficiem concavam corporis terminantem spatium, quod re-
plere possunt corpora intra illam contenta. Vacuum na-
turaliter dari non posse eruditè probare nostri Luistani
lib. 4. q. 1. quod satis monstrant nouissime experientie; vi-
demus enim attracto aëre per fistulam aquam sursum ascen-
dere ut replete spatium relictum ab aëre ne detur vacuum,
& aquam detinere in cucurbita; etiam si ore aperto illam ef-
fundere conemur, quoque via pandatur aëris occupato
spatium ab aqua relictum. Ex his conatur hanc esse rerum
naturam, ut vacuum abhorreat, quam, ut postea ostendam,
neque Angelus inuertere potest, ut non bene docuere
plures recentiores.

2 Receptissima omnium ratio, propter quam corpora in-
tendent vacuum vitare, est, ne priuentur sublunaria corpo-
ra cælesti influxu. Non illi accueilit Arriag. disp. 14. seft. ii.
qui hic arguit. Etiam si corpora sublunaria nullum supra se
haberent, possint per corpora lateralia cælestes fugere in-
fluxus: ergo non indigent corpora esse contigua aliis cor-
poribus supra se positis ad hos influxus habendos: ergo ex
hoc capite non repugnabunt separationi locali omnium
corporum, qua suprà ponì possunt. Inermis ratio ut contra
communem sententiam omnium ferè Philosphorius pos-
sit præualegere. Respondeo corpora recipere influxus cæle-
stes non solum per alia corpora lateralia, sed per illa que
supra se habent, imò præcipue per hæc, quām per illa, &
ideo omnium contiguitatem appetunt, quia omnium conti-
guitatis illis est proficia. Eadem rationem eneruare inten-
dit Arriaga ex eo quod non continentur cælestia cor-
pora influant in sublunaria, unde per breve tempus ex hoc
capite vacuum permittere poterant. Respondeo corpora
sublunaria semper appetere perpetuam contiguitatem ut
opportuno tempore influentias à cælestibus recipiant, quia
si per breve aliquod tempus, quo illis indigerent, vacuum
patentur, & distantiam corporum permittente, postea
cum contiguitas desperita illis esset necessaria, nō possint
eadem recuperare, neque distatia corpora ad se vocare.

3 De causa actua, quā corpora mouentur ad supplendum
vacuum dissident Doctores. Afferit Arriaga non aliam ob-
causam non posse dari vacuum, & moueri corpora ad illud
replendum, nisi penetrationis vitanda causa, quia Deus illa
corpora intra concavum Luna creauit, quā illius spatium
iustè replerent, ac proinde si daretur aliquod spatium va-
cuum, alieni corpori deset spatium, quod necessariò in
nihilum esset redigendum, vel cum alio penetrandum.
Iuxta hanc philosophandi rationem afferit causam moue-
tem corpus ad replendum vacuum esse ipsum corpus at-
tractum, quod impulsū imprimet in corpus immediatum
ut illi locum præstet, & illud in aliud in cuius spatium est
successurum quoque mediis alii corporibus impellit
corpus quod ascendit, & hoc vacuum supplet, vt locum
præstet corpori impulsū imprimenti quod suum spatium
relinquit corpori primo attrahito, seu moto. Hic dicendi
modus difficile poterit efficaciter impugnari, verum
nam non sine difficultate apprehenditur, quomodo possit
aëris qui est intra fistulam mouere aërem qui est in ore ho-
minis, & hic alium aërem, & hic alium quoque vnum
aquam contentam in vase à parte inferiori moueat. ut af-
cendat ad replendum spatium relictum ab aëre.

4 Altero cum Patre Vásquez & communī plurimorum
sententia, quodlibet corpus virtutem habere attractiū
attrahendi corpus aliud sibi contiguū, quā efficienter
aliud mouet per impulsū illi impressum, quem talis esse
natura affirmo, ut non valeat mouere corpus quod aliud
sibi contiguū nequit attrahere. Hac ratione explicatur
quomodo neque vi Angelica possint folles contiguū clauso
foramine aërem recipiente inter se separari nisi rumpan-
tur, quia si Angelus alteri follium tabula maiorem im-
pulsū imprimet quām alteri, illa secum rapiet integros
folles nulla tabularum factā separationē; si vero utrique
etiam impulsū imprimet utraque tabula impulsū ver-
sus partes diuersas intendet aërem secū trahere, qui etiā
versus partes oppositas impulsū versus nullam moue-
bitur, & ita neque aliqua follium tabula poterit moueri ex
vi impulsū, quem patitur, quia hic, ut dicebam, non habet
virtutem mouendi corpus, quod non potest aliud conti-
guū attrahere, & cùm nulla tabularum possit aërem con-
tiuguū secum trahere, illorum nulla potest dimoueri.

Inquiritur hīc, an in vacuo possit dari motus localis. Re-
pondeo: grauia, & leuiā posita in medio aere mouēda esse
versus proprium cuiusque centrum quia defectus corporis
occupantis spatium motum non retardaret, imò ratione
illius, motus velocior fieret, quia corpus se motuens mul-
lum haberet impedimentum remouendum, quod haberet
si spatium illud vacuum non esset, quia corpora illud oc-
cupantia donec remoueant impulsū corporis se mouen-
tis illius motum retardant. Si tamen semel grauia, & leuiā
contigua sint superficie continenti spatium non repli-
tum corpore, nullatenus possent moueri, nisi tantus esset
illorum imperus, ut possint secum rapere illam superficie;
quia, ut dicebam modo, nullum corpus potest se mouere,
quod secum contiguum trahere non possit: ergo si modis
constitutas intra totum hoc Luna concavam tantum lapi-
dem vnum contiguum parti superiori huius superficie,
moueri non poterit, si non valet Celi superficiem secum
trahere: quod si hoc prælare non potest neque se mouere
valebit. Motus progressiuus nullus possit dari in vacuo,
quia in medio illius animal non se possit sustinere, & vt
primum superficiem aliquam pede attingeret, hunc non
possit ab illa removere. Possit homo brachii sursum le-
vare, dum numquam corpori contiguū poneretur, quod si
semel contiguitatem cum corpore haberet, numquam
possit moueri non moto toto corpore, & omnibus parti-
bus illi contiguis. Destructis Celsis in omnino inani gra-
uia, & leuiā non mouentur, quia nullum haberent cen-
trum, quod paterent, neque hoc spatium esset illius magis
naturale, quam quocunque aliud. Viventia vix possint
motu progressiuo moueri, quia cum primum pede peda-
tangere non possint iterum separari, & partium separa-
tio motu progressiuo necessaria est. Possint eadem vi-
uentia saltare & alios similes motus edere versus quan-
cumque partem, qui iuxta mensuram impulsū exten-
derunt, & non ultra, quia corpora propria gravitate de-
sum non descenderent: in omnino enim inani deorsum
non est, neque grauia & leuiā mouentur, tantum intentione
aut remissione impulsū possit taxari motus.

Vltimò inquiri solet, an motus factus in vacuo vel in
inani est instantaneus, vel successivus. Respondeo fore
successivum, quia spatium percurrendum à quolibet indi-
uisibili corporis diuisibile est, & ita non possit in instan-
ti percurre, quia in illo instanti non poterat totum illud
occupare, quod necessariò occupandum erat relicta his
præsentia, & alia acquisita, & rursus illa alia relicta, &
alia acquisita, quod in instanti fieri non potest.

CONTROVERSIA XVI.

De duratione.

 Icovi res dicitur esse in loco, & cotel-
pondere spatio imaginario loci, sic in
tempore esse dicitur & spatio imagina-
rio temporis respondere. Diximus iam
quid sit esse in loco, dicendum mo-
do quid sit esse in tempore, & in quo consistat dura-
tio, quā rei correspondentia ad tempus realē, &
imaginariū dicitur. In hac re vna nos tantum premi-
difficultas, videlicet, in quo consistat ratio formalis
durationis, seu correspondentia ad spatium imagina-
riū temporis, adeò tamen grauius, ut eos tantum non
oppreferit, qui illam non tetigere, existimmo enim
quodque maximum angendum ingenium, si rem hanc
radicibus evoluat, illamque velit re ipsa, & dicendi
modo iustè componere.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit duratio.

S. I.

Doctorum placita.

Leuis poterit in ipso materia limine insurgere difficultas, an videlicet prima temporis correspondentia quam